

140

1974

ՀԱՄԵՋԱՆ

3
1974

50
 1917-2017
 100

50 წელი ზედაქმნის სსსრკ-ით

1924 წლის, 28 იანვარს, როცა დედამიწის უველა მშრომელი ადამიანი ეთხოვებოდა პროლეტარიატის ბელადს ვ. ი. ლენინს, რუსეთის კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა მიიღო გადაწყვეტილება: საბჭოთა კავშირში არსებული სპარტაკის სახელობის ბავშვთა კომუნისტურ პიონერულ ორგანიზაციას ეწოდოს ვ. ი. ლენინის სახელი. ორმოცდაათი წელია რაც ჩვენი ქვეყნის პიონერები, ლენინის სახელით, კომკავშირის მხარდამხარ მიაბიჭებენ და ხალხთან, პარტიასთან ერთად, თავიანთი წვლილი შეაქვთ კომუნისმის მშენებლობაში.

მრავალი წელია მკვირთა საბჭოთა პიონერებს, მრავალქვერ დამდგარან ისინი პირნათელნი ლენინის ღრმის ქვეშ, მაგრამ უველაზე მნიშვნელოვანი წელიწადი წლის აქვთ. მაისში ჩვენი ქვეყანა, დიდი და პატარა ობიექტებს პიონერული ორგანიზაციისათვის დიდი ბელადის სახელის მინიჭების ორმოცდაათი წლისხ ვს. მანამდე კი, მანამდე უმ მილიონიანმა პიონერიამ წელიწადს, 28 იანვარს, უველაზე საქმიანი და გრანდიოზული შეკრება მოაწყო. ეს იყო 70-იანი წლების პიონერების პატაკი, თუ როგორ ახორციელებენ ისინი ვ. ი. ლენინის ანდერძს, ნორჩ პიონერთა საზეიმო და პირებებსა და კანონებს. უველგან ბარსა და მთაში, ქალაქში თუ სოფლად რაზმები მოეწყვენ საზეიმო ხაზზე. გამოვიდნენ შრომითი და სანტები, გაიხსნა გამოფენები, პიონერები საპატოო უარულში დადგნენ ლენინის ძეგლთან. უველიბითა

ლარიშხან
გრიგოლაშვილი

მხატვარი
ჯივალ ლოლა

აკრეპანი

მოთხრობა

— ზუსტად ისე ვთქვი, როგორც გაიგონე: ის ჩემი მამა არ არის! — ბოლო სიტყვები განსაკუთრებულ ნახვასმით, დამარცვლით წარმოვთქვი, გული კი, მეჩვენებოდა, ავერ-ავერ ამოვარდებდა ბუდიდან-მეთქი.

— ბიჭოს, ბიჭოს! მამ ვისია, კაცო?! — მომესმა პაპას ხმა და უცებ ვინანე, რომ პაპა დღე არ იყო და მისი სახის დანახვა არ შეემძლო. ხმა კი ჩვეულებრივი, მშვიდი და აუღელვებელი მეჩვენდა, თითქოსდა ჩემმა სიტყვებმა მართლა ხუმრობის გუნებზე დააყენეს მოხუცი.

— და, სხვათა შორის, არც შენა ხარ პაპაჩემო! — მივხალე ცივად და გამომწვევად.

— ეპეი! — ახიზითდა მოხუცი, — მართლა, კაცო?! —

— მართლა არც დედაა ჩემი ნამდვილი დედა! — ამ სიტყვებს საგანგებო მნიშვნელობას ვანიჭებდი და როგორ მინდოდა მათში ჩამეჭსოვა რაღაც განსაკუთრებულ, არ ვიცოდი კი, კერძოდ რა: ამ დღეებში დაგროვილი მთელი ბოძა, შურისმაძიებლის ზეიმი, შეურაცხველობის რისხვა, გაბორბლებული გულის რიჩინა თუ გაწბილებული და დაცარიელებული გულის ოხერა...

— ეროპაა, — გააგრძელა პაპამ უკვე გაზნაბრული ხმით, — შენ ამ საღამოს ამ ძან ხუმრობის გუნებზე ხარ, ან კიდევ სრულ ჭკუაზე არა ხარ!

— არც ვხუმრობ და სრულ ჭკუაზეც ვარ!

— ძან შეეჭვება, — კვლავ მოვიგინებთი შემეძრაბა პაპა.

— პაპაჩემო, — ვუთხარი, რამდენადაც შემეძლო სერიოზულად, — შენ თუ დამინალავ სიმართლეს, სულ ერთია, მაინც ვიცი მთავარი, დანარჩენს სხვისაგანაც დავაზუსტებ ადრე თუ გვიან...

— მაინც რა იყო ასეთი „მთავარი“ და რის დაზუსტებას აპირებ? — შემაწყვეტილა პაპამ, რომელიც უკვე აშკარად დღეღავდა.

— საემოდ ბევრი ვიცი! ვიცი, რომ ექვსი თვის მოგყვანივართ... ვიცი, რომ ჩალათანთ მოხობის რძითა

ვარ გაზრდილი... ვიცი, რომ ჩემი მშობლები ჩემი მშობლები არ არიან და არც შენა ხარ ჩემი პაპა! განა ეს ცოტაა?

მიკვირდა, ვაჟა რომ სიტყვას არ მაწყვეტინებდა. მხოლოდ, როცა გაეჩუქმდი, კარგა მოგვიანებით იცოთხა ჩავარდნილი ხმით:

— კიდევ, კიდევ რას იტყვი?

— სიმართლე მინდა ვიცოდე, აი, რას ვიტყვი!

— ხომ გცოდნია და რაღა გინდა... — უცებ სიცილით თქვა პაპამ და მე გაოცებისაგან ენა დამება.

„მამ ყველაფერი მართალი ყოფილა! რა უცებ გადაჭრა — ყველაფერი გცოდნიაო! მთუთ ასე უცებ დამისხვრა ეს ცხრაოლიტუო? მაგრამ ეს ჩაიენება? ნუთუ?.. იქნებ სისულელეებს ვროშავ მართლა და ყოველივე ეს პაპას სასაცილოდაც კი არ ჰყოფნის? რა, ნეტამეც მართლა ასე იქნებოდეს, ნეტამე! ნეტავ მართლა ყველაფერი იმ გაკაპასებულ ქალის მონაწიერი იქნებოდეს!“

— რაღა მინდა? ჩემი ნამდვილი მშობლების ვინაობა მინდა! მინდა ვიცოდე, ჩემი ნამდვილი დედა ვინ არის, სად არის...

— უცებ პაპამ ისეთი ხითხითი ატეხა, ძლივსა მოითქვა სული.

— ნი-ნი, ნამდვილი მშობლებო, კაცო, ნი-ნი-ნი, ეს რა თქვა, კაცო!.. — და ხველებდა აუტყდა.

წამოვხტი, სიბნელეში სკამს დავეჯახე, მაგიდას შემოვფარე და წყლით სავსე ჭიქით თოვზე დავადექი. პაპამ წყლი მისვა სვერებ-სვერებით და მიიხრა:

— დამოჯექი ავერ! — ხელზე ხელი მომიკლა და სწოლის კიდზე ჩამოვსვა. — გინდა მართლა იცოდევ ყველაფერი? შენი ნამდვილი დედა გინდა იცოდე, ხომ? კეთილი... — მე გული გახეთქევაზე მჭონდა უკვე. პაპა კი მაინცდამაინც ახლა გაჩუქდა. მერე სერიოზულად გამომიცხადა: — დედაშენი, შვილო, ავერ ის გუგუღაა წელან რომ იძახდა: „სოსო“, „სო-სოო“. გესმოდა? ის არის შენი ნამდვილი დედა!

— მე არ მეხუმრება! — წამოვივართ: — დიდი ხანია გავციდი იმ ასაკს! მალაზიაში გუყიდეოთ, რომ მატყუებდით!

— შენი ნებაა, ნუ დიჯერებ! — გაიცინა პაპამ. — ახლა ერთი ვინ მიიხარო, ვინ ვივარა ეს სისულულე, ვინ ჩაგაწვთა ეს შხამი, ვინ მოგწამლა გარე გრისონა-გონა? — ნუ დამიშალე, ოღონდ მინდა ვიცოდე!

„სისულულეო! ნუთუ მართლა? ნეტაც, ასე იყოს!“

— გაიფიქრე და პაპას უკმეხად მიუხუტე:
— რად გინდა, ვინ მიიხარო!
— მიიხარო!
— ერთმა ქალმა...
— მაინც ვინა?

„ეუთხრა? არა, არ ვეტყვი! თვითონ ვნახავ ხვალ მარუსა მაილის და თვითონ გამოვკითხავ ყველაფერს, თუ პაპა ვერ გამოვტყვის!“

— არ გეტყვი! — გავკერპდი მე.
— აქაურია? — აღარ მეშვებოდა პაპა.
— აბა, გადამთილე ხომ არ იქნება!
— შენი ნებაა, ნუ იტყვი, ოღონდ იცილე: არ უნდა იყოს ეს სულის პატრონი ერთიუ ვთქვათ და, ეგ მართლაც ეგარა, როგორც შენ ახლა წამოიხუმე, მაშინ? რას იზამდი მაშინ?

ერთბაშად ვერაფერი მივუტყე:
„წამოიხუმეო! გამოიღოს, რომ... — კვლევი ავიტყდა გულში იმედს. — მაგრამ, ერთიუ ვთქვათ და, ეგ მართლაც ეგარია!“ ერთიუ ვთქვათ... მართლაც, რას ვიზამდი მაშინ?”

— მაშე შენ ამბობ, რომ ეს ყველაფერი მხოლოდ რომაეა, სიტყვია, ხომ?

— სისულულე! — მომიგო პაპამ. — ასე როგორ გაასულღობინებ ვილაყას. თავი, პა? კაცი არა ხარ?

— მართალს ამბობ, პაპავ? — წამოვიხახე ვახარებულმა.

— რაც მალე ამოივადებ თვინდან, მით უკეთესი! — თქვა პაპამ.

— პაპამეო! — ულვაშებში ვაჯექი მოხუცს გულაჩუყებულმა. — არ მატყუებ? მაშ არ მატყუებ?

— როდის რა მომიტყუებია, შე ყურთხოსლო, შენა! — კისერზე მომიღო ხელი მარჯვენა და მკერდზე მიიხუტა. — ქვიანი კაცი მყოინიარ და ასე კარავ ხიით დაღუშდა, მერე სიცილთ მიიხარა: — მაინც რას აპირებდი, ეგ რომ მართლა ეგრე ყოფილიყო?

— ეჰ, რაც იყო, იყო! — ვთქვი მე. — ძროხა კინაღამ მოეუკალო მოტოკეკეტილი და... — სულ დამავიწყუნა, წუთად რომ ჩალათათნ ძროხა ეუხსენე მე. — უკეს.

— პოო, — გააგრძელა პაპამ და კარავ ხიით დაღუშდა, მერე სიცილთ მიიხარა: — მაინც რას აპირებდი, ეგ რომ მართლა ეგრე ყოფილიყო?

— არ ვიცი... არ ვიცი, სანამდე მიმიყვანდა ეს ფიქრი, იქნება თავიუ კი მომიკელა! — ჩაიბურტყუნებ ანგარიშმოუცმელად.

— ოჰო! ნუთუ მართლა იზამდი მაგას?! — წამოიძახა პაპამ აღუღებულმა. — მერედა, მაგისი ღირსია დედა შენი და მაშამეტი, თუნდაც ისინი დედობილ-მამობილიც ყოფილიყვნენ? ამით გადუხსნიდი აძლენ ამგას? აბა, დაფიქრე!

— არ ვიცი...

— ეგ რამ გაფიქრებინა, შველო... ემნად, დედაშენთან და მამაშენთან მაინც არაფერი წამოვადეს. — გული აუჩუხდა მოხუცს, მომეჩვენა ცერმლიც კი მოიწმინდა, მერე უფრო მშვიდი ხმით მიიხარა: — წადი ახლა, დაიძინე, შეგეცაა ადგი!

— კარგი, დავეწვი და მშვიდადც დავიძინებ, თორემ იცი, რა სიხმრებს გხედავდი? — წამოვდექი და

ჩემს საწოლს მივაშურე, — წამდალწუმი ძროხა მესიხმრებოდა, მე ვარ დედაშენი, მიმტყუებოდა...

— ეჰ, ძროხის რძე კი მართლა ბევრი ვიხერხებოდა, თქვა სიცილთ პაპამ, — მაგრამ ვანა რომელიმე, შენი კანა ხანავი ვახრილა უძროხისრძეო! ექვსი თვის ვყოფილივარი, რომ აჩემე უწლან, ეგ იძახე თუქვამა!

სწორად ექვსი თვის იყავი, ავად რომ გახდი და თბილისში იწვიე შენ და დედაშენი, ისიც ვეად იყო... იქნადა რომ ჩამოგიყვანეთ, მას მერე ხელოვნურად, სხვადასხვა ფიფიუთი გვევადებოდა, რადგან დედაშენს ექიმებმა მუქუს წოვევა აუკრძალეს. ეგ იყო და ეგა!

— კე, მე კი რა არ ვიფიქრე!
— ვი, შენ ქვეა მოვცა და! — გაიცინა პაპამ.

კარავ ხანს ვიწროილე ლოგინში. არ ვიცა, რამდენი მეძინა, ოღონდ, როცა მეორედ გამეძლიდა, უკვე მოთენიებულიყო. პაპას კინა, მაგრამ შიგადაშიგ კენესოდა, ეტყობოდა, არ იყო არავად.

„სანამ სიცილდან მოვალ, ვინ იცის როგორ გაიტანჯოს, ან სულაც არა დამეპროსოს რა!“ — გაფიქრე შენით და ფრთხილად წამოვდექი. ჩავიციე, ქალაქის წიხეზე დიდი ასობითი წვაყვებზე: „ტყეში მივდივარ“, კუთხეში მდგარა ქილა და იქვე მივდებოდა ცხვრის ტყავის „ჩექმა“ ავიღე, მურღულად გამოვადე კარი და გამოვიღე.

„სიცილს შეიძლება ჩამოვუსწრო კიდეც“, — გაფიქრე და აისის ნიღსში ვაწოლე კედლებს გახვადე. ორმოცოდი წუთის შემდეგ მთების ძირში ჩაწოლილი მუყანის პირას ვიდექი. ტბის გარშემო ატეხილ ტყეს მაცოცხლებელ ქაროლასავით მისდებოდა ფრინველთა ხალისიანი ვაძახილ-გამოძახილი. ახალაშობილ მუხეს ღრუბლის დაფუკი ქულები შეეფალა. მსუბუქი ნიღო ჩერ კიდე ვეფუა მუყანობს. გოლი სიო ოღავე აქანავებდა ხეთა ეწვეწვრობებს. სადაც კენტად აყიყინდებოდა ბაყაყი, აიყოლიებდა მთორეს, მისასიდა, და მერე კარავ ხანს აღარ მიუფრღებოდა მათი ყავანი.

ასწოლებანი მუხის ძირას ცალი ფეხი გავიშიგე. შარვალი მუხსამდე ავივალთე; ცხვრის ტყავის „ჩექმა“ შემოვიციე და ყიხულოვით ციკვ ხავსმოდებულ ბლანტე წყალში ნელა ჩავუღვიე, — ზუსტად ისე, როგორც ამას პაპა აკეთებდა ხოლმე.

კარავ ხანს ვიდექი ასე, დარწმუნებული, რომ წარბელების მთელი ვუნდი მივსივდა ტყავს. სიცივე თნადთან მიჩადებოდა სხეულში და კბილს კბილზე მაკემინებდა, მაგრამ უნდა გამეძლო... ცვილიობილ ყურადღება სხვა რამზე ვადაიძებნა. მართლაც, მათ მთელი ჩემი არსება იმ პატარა ხატისფერი ჩიტუნასაყენ იყო მიკვირობილი, რომელიც შორისაბლის მდგარი ბაღოსხის ტბაზე შემომქადრიყო და ვატაცებთი გალობდა. ეს ტბაზე მთელი იყო და მე ახლა შემეძლო დაუსრულებლად ვმდგარიყო ასე გაუმჩრეველად, ოღონდ იგი უნებებოდ არ დამეფრთხო. პაპასავან გამეგრანა, ბუღბუღი თვალდასუქული გალობოს, და მიკვირდა, რატომ არ უხუტია-მეთქი თვალბი.

იქვე, მარბებში, გამბით აუხაჰანდა სიმღერის ვუნებაზე დამდარი შაშვიც.

სწორად ამ დროს მომესმა გუგულის მოძახილიც. „მაინც რა უხებილიდ იხუმრა პაპამ — გუგულიაო დედაშენი!“

ფეხი ნელა ამოვიწვი წყალდან და შევიხუნე ცხვრის ტყავზე მიკრული რამდენიმე მომავო-მონაკისფრო მოძრავი ლქა.

„ნადირბობ!“ რომ მოგჩაჩი, წარბებები მუყანის

წყობილ სახე მინის ქილში ჩაყვარა, მუშაობის ნაჭერი მოკავიერა და სოფლისკენ დავეყვი. სიცივისგან მათათა-ხებდა. სირბილით ჩამოვლედი ტყის დაღმართები და დამოხსნე შევბოი. ვნახობდი, რომ თხელი პიჯისი ამარა წამოვდედი. რას ვიფიქრებდი, აპრილის ბოლოს ასე ეცი-ბებოდა ტყეში.

პაპა ძალიან ცუდად დაიხებდა. დედანები საწოლთან ეჯდა და კეხავდა ცოც ტილოს უტყვოდა. კარი რომ შე-ვალდი, დედა ჩემს დასახებდა თითქოს შერთა, უცნაური დარღობის მგერა მომპაპური. მომეჩვენა, რომ თვალები ნაბურთავად მჭიდვდა. „ალბათ ძალიან ავდა პაპა... ნუ-თუ სატირლად მიდგა საქმე?“ — გაგიფიქრე შემფოთე-ბულმა და პაპა მოვიკითხე.

— შენ გიშველა დემრთმა, აწი აღარ მოვეცდები! — შემაგება პაპამ.

— სკოლა გააცდინე, ხომ? — საყვედურით მითხრა დედამ.

როგორ მინდოდა მივსულიყავი მასთან, მაგრად ჩა-მერკა გულში, მეთქვა რაიმე თბილი სიტყვა, რადგან თავს ზღაპრულად გვრძნობდი მის წინაშე, მტკიცებოდა იმ საშინელი ემბებისა, ამ დღეებში რომ მიტრიალებდა თავში და მოსვენებას მიკარგავდა. მაგრამ, როგორც ყო-ველთვის, ასეც დავიჯერე გრძობებდა და უპეზიდაც კი ვუთხარი დედას:

— მესამე გავითვალს მივუსწრებ, არა უშვას!

— ახლავე თუ წახვალ, მეორესაც მიუსწრებ, — მო-მილო დიდად და უცებ შემოვიბნინე წამოიძახა: — ეგ რა ფერი გადგეს სახეზე? ასე თბილიანა კოსტუმისამარა რამ წვაყვივსა, შეგცივინა, შელო...!

— არა უშვას! — დავამშვიდე დედა.

— იქნებ სჯობია, დღის შინ დარჩე სკოლა... დაწვეი, ჩათბი, გამოშვდი, ცხელ ჩას ან რქის დაგალეინებ. აი, ცხვირსაც გავცივინებ...!

— არა, უნდა წავიდე სკოლაში, მშვენიერად ვგრძნობ თავს. — ვთქვი და მაგიას მივუჯერე, სახელდახლოდ იყნახებო, ტრანსპოსი გამოვიცვალე და სკოლისაკენ გავსეი.

მეორე გავითვალს მინც ვერ მივუსწარი. ერთხანს სკოლის დერეფანში ვიჩრიალე. რამდენჯერმე დავაპირე კლასის კარი შევებო, მაგრამ ვიცოდი, როგორ არ უყ-ვარდა ლალი მასწავლებლის დაგვიანებული მოსწავლის კლასში შესვლა.

ხელ ჩავიჭნიე და ენოში გამოვდედი. ფრენულითის მოედანზე უფროსკასლები თამაშობდნენ. მათ შორის კულაკი შევირშნე და იქით გავსეი, მაგრამ უცებ ხურგს უქანს სულ ახლოს შემესხმა ლალი მასწავლებლის ხმა:

— რატომ ხარ გართვ, ყმაწვილო?

იგი აუჩქარებლად გამოემართა ჩემკენ. როცა დაგვიანების მიზეზი ვუთხარი, მხარზე ხელი მომიტოხნა და წაქეზებით მითხრა:

— ათვალე მოქცეულხარ... მაგრამ როგორმე გავე-თიბო მაინც არ უნდა გავცდინო. ბედენაშვილის ყუ-რებო რა ხელს მოგცემს? ავერ, ალბათ დამინახა და გაკ-რა სალდაც. წამოდი, შეგაყვები, ვთხოვით ლალი მასწავ-ლებელს, გაკეთილი ახალი დაწვეხული!

მაგრამ შემატყო, დიდად არ გავუსწრებოვარ ამ შუამ-დგომლობას და უცებ პაპანემზე დაიწყე ჩივილი.

— დიდი უცნაური კაცია პაპაშენი! მამ აფთოაქის წურბლებს არ ეტყობა, პა? მართლა, ყმაწვილო, ვინ დაწერა პაპაშენზე ნარკვევი? — მკითხა მოულოდნელად.

— არაინ. თელი ილაშვილს უნდა დაწერა, მაგ-რამ...

— რა „მაგრამ“?

— გუშინ ამოდ ვიხვეწით პაპას — ერთი სიტყვა

ვერ დავცდინებინეთ, — ნეტა თქვენც ერთი, ასევე პა-მოვლენით!

— ოჰ! — წამოიძახა ლალი მასწავლებელმა, — მა-ინც რა? — რა ვიცი აბა, საშინლად არ უყვარს ომის ემბე-გახსენებ...!

— მოი, — თავი ჩ აქნია და ილიმა ლალი მასწავ-ლებელმა, — ეგ გასაგებია... პირადან ჩემთვის ხალხ-გასაგებია... — გაიმეორა მრავალმნიშვნელოვან მცირე დღეების დღე დაუმატა: — არა უშვას, ჩაღვინა მოვებებებზე, მე მიველაპარაკებო პაპაშენს...

— კუსპარას კი ჰგონია, რომ ომში სკოლა არ უ-ფლო პაპანემი. მე კი ნამდვილდ ვიცი, რომ პაპა მშვე-რავი იყო... კუსპარას რომს ჰკითხობ...!

— ვინაა, ყმაწვილო, კუსპარა? — გაოცებით შე-მასწავებინა ლალი მასწავლებელმა.

— თელის ვეხებით ასე, ილაშვილს.

— საიდან იგონებთ ხოლომე ასეთ უცნაურ სახე-ლებს! — გაიცინა ლალი მასწავლებელს. — ერთი ეგ მითხარი, თვითონ თუ დაწერე ვისზე უნდა დაგმერა?

— შაქრო ძიანზე... კულაკის მამაზე...

— ჰო, ეს „კულაკი“ მინც მაგარია! — უფრო გამ-ხიარულდა ლალი მასწავლებელი, — ბედენაშვილს ვე-ხით ასე, არა?

— კი, გვიგას, — დავემოწმე და მასწავლებლის შე-კითხვისათვის — დაწერე თუ არა, ან რატომ არ დაწე-რილი, აღარ დამიციდა, უცებ მივყავარ: — არა, არ და-მიწყვილა, ლალი მასწავლებელი... ალბათ ვერც დაწერე. თუცა გუშინ მთელი ორი საათი ვიხატებოდი და იქნებ კარგი ნაწილებიც დაწვერე, მაგრამ...

— არ გამოვიდა? — ცოტა არ იყოს, გაუყვირდა ლ-ალი მასწავლებელს და წასაქეზებლად დაუმატა: — შენ იმედი კი ყველაზე უფრო მქონდა. შენ თუ ვერ და-წერე, ვიგას რა მოვიკითხო!

— მხოლოდ შესაგალი დაწვერე...

— აქა გაქვს? მაჩვენე! — დინტერესდა ლალი მას-წავლებელი.

ჩახიბობდა რეულო ამოვიღე და გავსწორე. ლალი მასწავლებელმა მაშინვე დაიწყე კითხვა, მაწონების ნიშ-ნად წარბებს ათამაშებდა, თავს აქნევდა და ილიმებოდა.

— კარგია! — თქვა ბოლოს, — კარგია!

— მაგრამ პაპამ ისეთი რამ მითხრა შაქრო ძიანზე რომ...

ლალი მასწავლებელმა სათვალე მოიხსნა, რატომღაც მაგრად მოიქემა ნიკაში და მოქუტუტე თვალებით შემო-მაჩრდა.

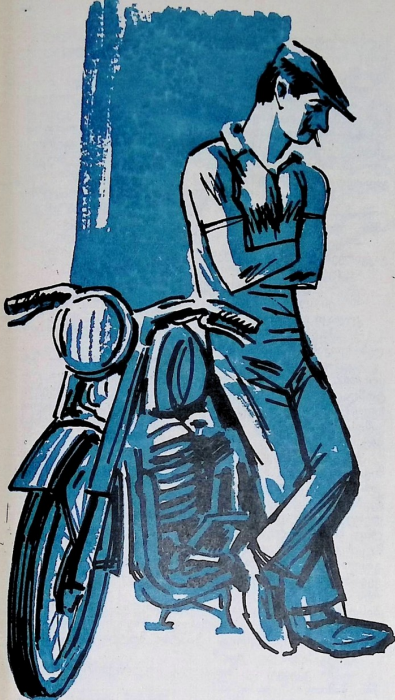
მეტი რა გზა იყო, ახლა ბოლომდე უნდა მეთქვა ყვე-ლაფერი და მეც სიტყვა-სიტყვით მოვახსენე ქიტა პა-პას ნათქვამი. მერე შაქრო ძიას მონაყოლიც დაწვერე-ბით ვადავეცი.

ლალი მასწავლებელი ჩაფიქრდა, მოილუშა.

— იქნებ იხუმრა პაპაშენმა, პა?

— არა მგონია... სრულიად სერიოზულად მითხ-რა... პაპას არ უყვარს ასეთ რამეებზე ხუმრობა, ან ეგ რა ხუმრობაა!

— სინტერესოა... სინტერესოა... — ისევ მაწვილ მო-იქემა ნიკაში, სათვალე გაიკეთა და მხრებზე აწვერით და იწყა: — აი, რა... მოდო მაგის შესახებ ჭარჭარობით ნულარავის ეტყვი. კარგია, მე რომ მითხარი... ველდებ თვითონ დაეხსტო ყველაფერი. კომსარიატს მივუერ-ვებოვ გვეცნობოს: როდის გაიწვიეს, სად, რო-მეც ნაწილი იბრძოდა, იყო თუ არა ოკმეთაური, რამდენჯერ დაიბრა, აქვს თუ არა რაიმე ვილოდ მიწუ-ბული... მოკლედ, ყველაფერს გავიგებთ ერთ-ორ კვე-

„აჲ! ჩემი თავიც აღმოვაჩინე.“

— რა მესხმრება, თუ ძმა ხარ! — ცალკვად გაიჭინა კულაკმა. — კი ჭკვიანები კი ხართ: მოტოციკლით სერიოზობა ყველას გინდათ და, მაგ თქერს ნაწილებში რომ სჭირდება, ყოველდღიურად რომ ძველდება და ფუჭდება, ეგ აღარ გინდათ იცოდეთ. მე რა, ყველაზე მეტი მაქვს თუ? თქვერთვის, ძმაო, თითო თუმანი არაფერი, მე კი ცოცხა ვარ მარტოცა ერთი მითხარი, ვტყუებარ?

— თითო თუმანი რა ამბავია! — გაყვირებვით შეყვირე.

— დიდი ამბავი! — გაწყრა კულაკი. — რომ იცოდე, მაგის რემონტს ასი მანეთი არც კი ეყოფა, — თქვა და თვალი გააყოლა თავის მანქანას, რომელზეც ამჯერად ჩანსალ-კაიო შესკუებულყოფო.

უფრო ის ვერ მომეწონებინა, რომ კულაკმა „დაბეგროლით“ სიაში მეც შემიტანა და სხვებთან გამათანაბრა. თითქოს მიმიხვდა წყენას: „შავი სია“ ხელახლა გაშალა. მხარზე ხელი დააბოძა და მომიბოდიშა:

— ახლა, შენ ეგ კი არ გეწყინოს, აქ რომ ჩავწერე... მე, ძმაო, ეს კი არ გეგონა! კულაკი კი ვარ, მაგრამ შენისთანა კი ძმაცაცების ფასიც კარგად ვიცი! აძლენ ამას როგორ დაგივიწყებ...
„შავი სია“ ისევ დაეცა და ჩიბში ჩაიღო.

— შენგან კაბიციც არ მინდა, იცოდე, კაცო სიტყვას გაძლევ! ეს ისე, სხვების დასანახავად მიგაწერე, ოღონდ ერთი კიი საქმე კი შეგიძლია გამიკეთო და... იმეღია...

— რა საქმე? — შეგვკითხა მაშინვე და კულაკი თვალი თვალიმ გაეყუარე. მან ჩაახველა, თავისთვის ჩაიჭინა, თვალი ამარიდა რატომაც და ყოყმანით დაიწყა:

— ახლა... რ არის, იცი?... კაცმა რომ თქვას, შენ რას კარგავ, — არაფერს! შენ ჭკვიანი ბიჭი ხარ და გამიგებ, როგორც კაცი კაცს.

— ჰა, ამოღერეუ ახლა! — დამეღია მოთმინება.

— რა არის, იცი?... — ისევ აუჩქარებლად განაგრძო კულაკმა, ხმა უფრო შემბარავი და ფირბილი გაუნდა, — ახლა, ბიჭებს რომ ვეტყვი ამბზე, ხომ იცი მაგათი ამბავი, დაღირვევინა, დაფორთხებინა, ამიბოლებინა... იქნებ იმ კულსარასთვის ყველა ვანზეც გამოდგეს. პოლა, აი სწორედ აქ მჭირდება შენი დახმარება, წინასწარ ერთი ოცდაათი მანეთი იქონიე ჩიბზეც...

— რამდენი?! — მეგონა, ყურმა მომატყუა.

— სამი თუმანი, რა, ახალ ფულზე! — დამიზუსტა კულაკმა, — ახლა მამამუნზე მდიდარი კაცი სოფელში აღარ დადის მეორე. იმოდენა ფული მოუფერა, სამი თუმანი რა არის! ხომ იცი, ფულს სადაც ინახავენ თქვენებში, არა? გამოაძრე ღრობებით სამი თუმანი, ან ოცდაათი მანეთიანი, რა მოხდა, შე კაი კაცი! პოლა, შენ რომ ვიცი-თხავ, აბა, ვინ რამდენს ჩამოიღს-მეთქი, შენ როლი აგიდასრულდება, ძვირფასო! მე რე საქმე ისე აეწყობა, როგორც ნიკლას წისქვილში. სამ-ოთხ დღეში ნახავ, შე ყველამ არ მოატყუელოს თითო თუმანი მაინც, თუ მეტი არა. შენ შენს ფულს სუფთადვე ჩაგაბარებ, მაგის ნუ გეფიქრებ...
— არ გამოვა ეგ საქმე! — შევაწყვეტინე სიტყვა. უსასტურო იყო კულაკის გაყვირება. პირდაღებულ მომაჩქარდა.

— რატომ?
— არ გამოვა ლამაზი და იმითომ!

რაში. ჯერჯერობით კი ჩემად იყავი. გარდა მაგის, მგონი სწავლაც უყვალ და დღეებში. ეგინი არ იყოს, იცოდე! — თითის აწევით დამემუქრა, ლომიორეული შებურუნდა და შესასვლელს მიაშურა.

ძალე შარის ხმაც გაისმა...

იმ საღამოს კულაკმა ცალკე გამიხმო და საიდუმლოდ გამანლო, ასე და ასე, მოტოციკლებს ახალი ნაწილები სჭირდება, იმ ნაწილებს კი უფულოდ რიდი იძლევიან... რა გენა, როგორ მოვიტყუო.

ერთი სიტყვით, კულაკს ნატურალური გადასახადის ფულადით შეეცლა გადაწყვიტა.

— შენ რას იტყვი, წიგნიღვევავ, რამდენ-რამდენი შეგაწერო? — მკითხა საქმიანად და ჩიბიდან ოთხად გაეცილი რვეულის ფურცელი ამოაჩინა. — აი, შავი სია, ათამდ კაცი გროვდებით... ყველას იმედ არ მაქვს, მაგრამ...

— არ ხუმრობ, ბიჭო? — ვკითხე გოაცებულმა და, ცოტა არ იყოს, შეურაცხყოფილმა, რაკი იმ „შავ სი-

— ლამაზი რა შუაშია!
— დობაჯი, შუაშია!
— ბიჭო, ნუ მაკინებ, თუ ძმა ხარ, — მხარზე ხელი მომიტყაპუნდა და დაყვეითლი განაგრობო: — როგორ არ გესმის, საქმისთვისაა ასე საჭირო! ლამაზი გამოვა თუ უღამაზო, შენ რას დაძებებ?

— არა-მეთქი, გითხარბი!
— ბიჭო, არ მესმის, რას მედიდგულები მგონი ყველაფერი გასაგებლად გითხარბი. ასე ვაგვეთის რომ ყვე-ბოლდ, ხუთოსანი ვიქნებოდი შენსაგითი, — სიცილით თქვა კულაქმა. — ახლა, ძმაო, როგორც შენმა ჭკუამ განსჭირა, ისე მოიქციე. ცოტას თუ არ შემიწვევით, მე რა ვეზა მარტობ. არ გინდათ და — თქვენ თვეთისი, მე — ჩემთვის! ძალით კი არ წავართმევთ! ოღონდ ხეალღანა მო-ტოცილს ვერც ერთი ვიღარ გაეცარებოთ, პირველ რიგში კი — შენი არ მინდოდა შენი წყენინება, მაგარამ...

— ხუთ-ხუთი მანეთი შეეგვროვით, მეტი რა გინდა! — ცუდად შევაჭურება.

— მმ, ხომ გითხარბი, შენი კაცობა არ შენაა — მე-რე, ყოველ შემთხვევისთვის, დატანა: — შენ მარტო, რასაც გოხობ, ის გამოიკეთე, დანარჩენი შენ არ გეხება...

— ისე იგი ვიქურდო? — ვატილოდი, ცოტად და ჩე-მი სიჭაუბრე საუბრადო გაანაწყენებდა კულაქს, სამუ-დამოდ უნდა გამოვითხოვებოდი მის მორტოცილსაც.

— გადამერქეს ეს კაცი! — ხელი გეხს შემოკრა კუ-ლაქმა, — ვინ ოხერი და ტრალი ხეულებნება, იქურდები! რა ქატილობაა, დალოცვლო, რაღაც რომ აიღო ერთი საერთოდ და ისევე ადვილზე დღო? თანაც — საყუთარ სახსლი მე მხოლოდ ის მინდა, ბიჭებს მაგალითი უჩვენ-რო, როგორც იტყვიან, სტიმული მისივე, მეტი არაფერი! სხვისთვისაც შემეძლო მეთქვა, მაგარამ შენ, როგორც უკვირია, გაგებულ ბიჭი და უსაბოგო, გულითადი მე-გობარია, სახელი და გამტანი, იმითვე გამოვარგი, მეგობარ. გამოიგებდი, როგორც კაცი კაცს... — ამ სიტყვებზე წა-მოდდა და: — ჰა, პო თუ არა?

— ეჰ, ჩანდაბას შენი თავი, იყოს ასე! — ხელი ჩა-ვიჭიქი და მეც წამოვიტყვი. კულაქის ქებათ თავბრუ და-მანახია... მან მაგარად ჩამომართვა ხელი და ჩვენი სა-იღმუსო თათბირიც ამით დათავარა.

თათბირი კი დამთავრდა, მაგარამ ჩემი ნამდვილი გა-წამაწი საწორად ამის შემდეგ დაიწყო. იმ საღამოს თვალს ვიღარ ვუსწორებდი ბიჭებს. მიჩვენებოდა, რომ ყველამ და განსაუთრებოთ კი კუსპარამ ყველაფერი იცოდა. მოღალატე ხარ და ორპირი-მეთქი, ვლანძღავდი ჩემს თავს... რამდენჯერმე დავაპირე, მაგარამ ვერ გაბე-ლდე მეთქვა — მაგ საქმიდან ხელი დამიხანდა, შენ იცი და მაგ ბიჭებმა-მეთქი... რაღაც მაკვივებდა, მხოკე-კაა. და-ბოლოს ვიფიქრე, ხვალამდ დიდი დროა, უარის თქმას ყოველთვის მოვასწრებ-მეთქი.

კულაქმა კი, ეტყობა, დღევანდელი კვებაცხი არჩია ხვალამდელ ქაბაშს, ვინც მოსვლის საშუალებაც აღარ მომცა. უცებ გადაწყვიტა ახლავე ესროლა სახვლიოდ მომზადებული ბაღე...

ის იყო პაუზანა მორტოცილად დაამუხრუხა და შარ-ვალაყვადილ ტუჩა შესაყვლილად მომხარბა, რომ კუ-ლაქმა საგულდაგულოდ დაიწყო მანქანის სინჯვა. თან სინანულით აწეებდა თავს. ასე, ალბათ, ეჭირი სინჯავს ავადმყოფს, რომელსაც სულთმობრბავს მიუსწავს და მი-სი გამოქანზრებლების იმედი საბოლოოდ გადაიწყვიტა. — ეჰ, შე საცოდარო, შენა! — ეუბნებოდა თავის ზან-ქანას, — აღარც საბუღავიდი ვიგარბა, აღარც კამერბი, აღარც მოტორი. რა გეშველებდა, შე საწყალო, ჰა? იმას ვინ იფიქრებს, რომ ახალი ნაწილები გვირდებდა, რო-

მელსაც უფასოდ არ არიგებენ... რას იტყვი, წიგნიც წიგნიც? — მაიმობრუნდა უცებ და მეთქვამოდა რომელიმე შემომხედა.

თუქმა მთელი საღამო ამაზე ვფიქრობდი და თითქ-ქოს მომზადებულად უნდა შეგვედროდა, ამ თითქ-ქოს მაგარამ მინც დავიხინე, მინც მომიტყუნე, რამე კულაქს მუხანათურად დაემსხა თავს. ამან გამაკოცა და, რა თქმა უნდა, კვერი არ დამიკრავს, მხოლოდ მხრები ავიჭირე, კულაქს აინუნეშვიც არ ჩაუგდია ჩემი დღემო, ბიჭე, ვადახსნა და გახატა: —

— ეჰ, შენ კი, ვიცი, უკვირია ბიჭი ხარ და გესმის, რომ ამას ვეღო სჭირდება, შენი იმედი მაქვს, მაგარამ ამით რა ვეღვაპარაკი.

— კი მაგარამ, ასეთი რა სჭირს მაგას, კულაქო? — ვაგვირეკებოთ იეთხაბა ჭკუკამ.

— ჭერი მთლად ახალისა! — დავმოწმე კიბალა.

— რა დროს მაგის რემონტი? — ის რაღა მოგონა! — ახმაურდენ ბიჭები. კულაქი ისევ მე მომიტრიალდა: —

— აჰა, ხომ გითხარბი, ამთავან ასეთ პასუსს მიე-ლებ-მეთქი!

— მაგას საორიგინო ჭერი არაფერი სჭირს! — წა-მოიხსა უცებ მოზიხალის მდგარამ კუსპარამ და რა-ტომოლაც მე გადმომხედა დამეცინა ღიმილით, ჭიბებებზე ხელეზაჩაყვამოდა წამოვიდა კულაქისაკენ და ზოხლი გამოსცრა: — მოდი, პირდაპირ თქვი, რომ ფული გინდა ბიჭებს დასწავნო, მორჩა და გათავად.

ბიჭებმა ჭერი ერთმანეთს ვადახედდით, მერე კულაქს მივანხარდით. ეს მგონი პირველი შემთხვევა იყო, რომ კუსპარა ასე ჭიუტად და ვადახეობით ჩაერია კულაქს საქ-ელებში და მოულოდნელობისაგან დახანულა და გაუბ-ლულბული კულაქი ახლა იმ მოკვდარაკაც ჰავდა, რომე-ბილეთ ბრწყინვალედ ჩადგურებულ სკვებით აგვრავდა მოწინააღმდეგის დაშმათებას აპირებდა, მაგარამ რაღაც გამორჩა და უეცრად ლახიერი მოუღელს... ასეთ შემთხ-ვევაში კულაქი აღარაფერს ვადავხედოდა, თვით დეფ-რის მოპარვასაც კი იკადრებდა, ოღონდ წაყე-ბისთვის თავი დაეღწია... ჭერი გააფიქრა, მერე ვაფიქრა, ცდილობდა კი კუსპარაგითი მშვიდი და მთელიდ-რი იერის შენარჩუნებას. ზანტად მოტრიალდა ჩემკენ: —

— ეგ რომელი იყო?

— მე ვიყავი, მე, მაგას რას ეკითხები! — უფრო წინ წამოიწია კუსპარამ.

კულაქი ახლავა შებრუნდა მისკენ, ხელით მუბო მოიჩრილა და ისე გახედა კუსპარას, თითქოს ეს უკანასკნელი მის ცხვირზე კი არა, საღამო შორს, პორი ზონტზე მდგარიყო, პაწაწინა, ბუზისოდენა.

— შენ, ბიჭო, რამდენი თავი გაქვს? — საქმიანად ჰკითხა კულაქმა.

— ხიბრა! — ჩაიცირა კუსპარამ.

— ცხრავებს წავაბოდი, იცოდეს! — გამოხცრა კულაქმა.

— ერთი ცალი დამიტოვე, თუ კაცი ხარ! — შეეხებო? კუსპარა და უფრო გამოიშვევდა ჩაილიმა.

— უფლისწულმა მოიქინა ვაქოსნური მახვილი, — დაიწყო უცებ ჭკუკამ, — მოიქინა და დღვის თავი გოგ-რასავით ვაგორდა ძირს! მოუქინა მეორედაც მეორე თა-ვის მოსაყრელად, მაგარამ ახს ხედავს, — მოჭრილი თა-ვის ადგლას სხვა არ ამოსულყოყა!

ბიჭებს სიცილი აგვიტრიადა, ვერც კუსპარამ და კუ-ლაქმა შეიკავეს ღიმილი, თითქოს წუთით დააყრდნობო-ერთმანეთი.

— ცხრა ვინ ჩივის, ერთი დამაპალი თავისთვის ვე-მოვიგლია! — ჩაილაპარაკა კულაქმა და კუსპარას ხე-მიოხან ჩისხესთ ვადახედა.

— ჩემი შენ გითხაროი მერე რა გეტქმის მაგ თავის პატრონსს — მიუგო კუსპარამ.

— შე პიპინ მოკლე, რომ დაგიგრძელება ეგ ინა, ერთი რომ ჩაგაფარო, მერე ხომ არც გინდა! — შესძახა კუსპარამ და ისე წაიწია, ვითვთვრე, ახლა კი ევლარ გადაურჩება კუსპარა ცემასო. ყოველი შემთხვევისათვის ჩიჩაყვამ ხელი დაუჭირა კუსპარას და დამშვიდება დაუწყო. კუსპარას წარბიც არ შეუხრია, სიცილით გადმოუგლო კუსპარას:

— შენ თუ გრძელი ხარ, ბევრის მაქნისი მყავხარ. შენმა მზემს საერთოდ კი იცილდე, დიდი უსინდისო კაცი ხარ!

— ბიჭებს ფულები მინდა დავცინლო, ხომ? — ჩაეკითხა კუსპარამ.

— თორემ ტყუილია — ჩაიცინა კუსპარამ.

— მაგ ცილისწამების ძვირად დაგისვამ, იცილდე — ყბების კანკალით დამემუჭრა კუსპარა.

— როცა გეგნობს — თქვა კუსპარამ.

— რას ეშაირებით ერთმანეთს, კნები ხომ არა ხართ, დაარტყით რაღა! — წამოძახა პაქვანამ.

— მაგას ყოველთვის მოესწრება — თქვა კუსპარამ.

— ვინც შეგიმინებია, ის შეამწენე! — მიუვლო კუსპარამ და, რაკი კუსპარა პასუხს აგვიანებდა, ისევ განაგრძო: — გამოგიქვრია ზოგიერთები და ათამაშებ შენს ქუთაზე, ამისი არ იყოს, — უტეხ ჩემზე მოათითა და წამით შემავალი თავისი დამცინავე, გამანადგურებელი მზერა, რასაც ყოველთვის მწარედ განვიციდილი და მულდამ მტრულად განამწყობდა ხოლმე ამ ბიჭის მიმართ.

— ჩემგან რა გინდა?! — შეგზეუტუნე მე.

— რა მინდა და, თავის დაქნევა რომ გისწყავლია, თავის გაქნევაც უნდა შეგებლოს ზოგჯერ! — მომახალა კუსპარამ, მერე კუსპარა მიუტრიალდა: — რომ იცილდე, შენი პირველი მტერია, ეს შენი პირველი ძმაცაიქი აქამდე თუ ტერისი მაგიერ ქეიშა გყვრია მაგ თავში, ამისი წყალობაცაიქი საქმე ის კი არ არის, გიკარნახოს ის გადაგაწერონის, უნდა ავიხსნას და გასწყავლოს კიდევ!

— ძან შორს ნუ შეტობავ, თორემ ჩაეფლობი, კიდევ გაფრთხილებ! — შეუღრინა კუსპარამ.

— მაგდენ გაფრთხილებას ისა სჯობია, ახლავე გავწვენო და დაგვიტყვი, რომ რემონტზე სჭირდება! — უთხრა კუსპარამ და მანქანას ჩიჭურ წაიტანა. კუსპარამ ხელის აკრით მოაშორა მოტოციკლს.

— არ გეღირსება ამისი ხელის ხლება!

— არც მინდა, რომც შემიხვეწო! — უთხრა კუსპარამ.

— აი, წინაღობა იცის, რომ კამერები რამდენჯერმე დავაკერე! ხომ სწორია, სისო? — მომიბრუნდა კუსპარამ.

ახლა ჩემს ერთ სიტყვებზე ბევრი რომ იყო დამოკიდებული. თუ დავუღწეებდი, კუსპარა პირდაპირ მომახალდა: ამაშ რაღას უღვახარ, წადი და გამოუტანე ფული!" და მე ფული უნდა მომეტანა, რათა, როგორც კუსპარამ მიიხარა, ბიჭებისთვის პირად მავალით მეჩვენებინა. მამსადავად, კუსპარის საამბოდ და სახეობდებო ამხანაგები უნდა მომეტყუებინა. ეგეც არ იყოს, რა მოყვებოდა ამას, მამაჩემი თუ გაიგებდა? მართლა დამირუნებდა კუსპარა ფულს? ესეც არა და არ მეჭეროდა. მოტოციკლს კი მართლაც არაფერი სჭირდა საჩემონტო, — კუსპარა არ ტყუილა. კუსპარის ფულების დაცინვლა უნდოდა და კუსპარა ერთადერთი იყო, რომელმაც გაბედა კუსპარის მგლური მადისაგან დავცინა ბიჭები. მე კი სწორად მათ დალატს ვაპირებდი...

ერთბაშად ისე ამაღლდა კუსპარა ჩემს თვალში, ისე

გამიწია გულმა. ამ ბიჭისაყენ, ისე მომიხიბლა მისმა გამბედაობამ, პირდაპირობამ, რომ შემრცხვა საყუთარი თავისა და მტყიდელ გადაწყვეტზე, მეც კიჭურ კვეთებოდი კუსპარას. ახლა ისეთი ზნული და სიძულვილი ვიგრძენი ამ აუწყაყდას მიმართ, რომ მზად ვიყავი სამუდამოდ უარი მეთქვა მის მოტოციკლეზე, მიმეფრთხებინა მისი ძმაცაიკობისათვის.

— რაც არ მინახავს, არ მინახავს! რა ვიცი, დააკერე? — ცივი წყალი გადავასხი კუსპარას, რომელიც მართლაც გაწუწული ინდაურივით უახზოდ მომიჩერებოდა.

— აი, ეს შენმისი! — თვალის ჩამიჭრა კუსპარამ და კუსპარას შეუტია: — ახლა რაღას იტყვი?.. კუსპარამ ჩემგან წამიიწია და გაწვილებულის ხმით მკითხა:

— მოტოციკლი რომ დავშველ და რის ვაივავალხით ავაწყვი, არც ეგ გინახავს ხომ? შენ არა მენხნარებოდი?

— არც მინახავს და არც მოგზამარებივარი! — მივუგე მშვიდად.

— შენც ეგრე, ხომ? — თვალზე დააბარიალა კუსპარამ.

— დაბ, ეგრე! — მივახლე მტყიკედ და უყოყმა ნოდ. — ელა მაკლა, შენი გულისთვის ფულუბი ვაპრო მაპურეს!

კულაკმა დამცინავად ამხედ-დამხედა და უცებ მიიბრა:

— ჰმ, რა უნდა გელაპარაკო, შე ნაბიჭუპრო, შენა?!

— ჰა? რა მინახარი?!

ეს რომ ამ საბო-თობი ღღის წინ მომხდარიყო, ეს რომ აღრე გამეგინა კულაკისაგან, ალბათ სულაც არ მივაქცევდი ყურადღებას, რადგან კულაკის ლეჭსიონი ერთობ მდიდარი იყო მსგავსი სიტყვებით. მაგრამ ახლა ამ სიტყვამ მიწასთან გაამწვრა.

წამით ბიჭებს შევავლე მზერა. მომეჩვენა, რომ არავის განსაკუთრებული ყურადღება არ მიუქცევია ამ სიტყვისათვის, კუსპარა კი, თითქოს სულ არ გავგონოს ეს სიტყვა, ბიჭებს მიუბრუნდა:

— იცოდეთ, ამიერიდან ვინც თუნდაც ერთ ჩურჩხელს მაირამოვის ამ ვაუბატონს, ამ ვინც თუნდაც ერთ მანეთისს გამოუტანს, მაგრად ეცემ, გაფრთხილებთ!

საოცარია, არავის არ სწყენია კუსპარას მუქარა, თითქოს ყველა უსიტყვოდ აღიარებდა მის ფიზიკურ უპირატესობას, ყველა მოკრძალებული დიმილით შესცქეროდა. მერე ქუეყნა წამოიყვრა:

— აღარ გვინდა მაგისი მოტოცელო!

— გავძლებთ როგორმე! — ბანი შეაწია ჩანსალამ.

— თავს გავიდა მართლა და მართლა! — დაემოწმა პაპანა.

კულაკი დაფეთებული და შემკრთალი უცქერდა ბიჭებს. ბოლოს სატერფულს ფეხი ჩამოჰკრა და, მანქანა რომ ათუხთუხდა, მუქარით განაცხადა:

— არ გინდათ და ნუ გინდათ! თქვენ თქვენთვის, მე — ჩემთვის! ვნახათ, კიდევ შემეხვეწებით ზოგიერთები! — მერე მე მომიბრუნდა, ერთხანს დამცინავად მიყურა და ჩამომარცხლა: — შენ კი... შენ ცალკე მოგელაპარაკები! — თითასც ვერ დააწებ! — გვერდში ამომიღვა კუსპარა.

კულაკს აღარაფერი უთქვამს, მოაჯდა თავის მოტოცელს და გარეკა. მიდიოდა და უკანინდნ ბიჭების სტეხვა მიაცილებდა.

პაპას ოთახს რომ ჩავუღრე, მამაჩემის ხმა შემომესმა და ფანჯარასთან ფეხი შევაყენე.

— აღრინად კი ჩამობრძანდა ვაუბატონი! — ამბობდა მამი, — პირდაპირ თქმა ვერ ვაძინებდა, მაგრამ საკმაოდ კი მაგრძნობინა, მოეშვი, მეტისმეტად ნუ გამოიკიდები ყველაფერსო.

„ნეტავ ვისზე ამბობს?“ — გაფიქრე და სმენა დაეძაბე. ყველაფერი გარკვევით ისმოდა.

— ეს როგორი „ამბროსიონი“ გვაეთ, კაცო! — გაიცინა პაპამ.

ახლა ყველაფერს ერთბაშად მივხვდი: „ამბროსიონს“ მამაჩემის სამსახურის უფროსს ეძახდნენ. ერთი-ორჯერ ჩვენთანაც იყო ნაყოფი და ცხადად დამიღვა თვალწინ ეს მაღალი, ტანბრეგ ახალგაზრდა კაცი, მაგრამ მამაჩემის ნათქვამიდან ბევრი მერაფერი ვაგიფე. ისე გამოდიოდა, რომ „ამბროსიონი“ თვითონვე უკრძალავდა მამას რევიზიის წესიერად ჩატარებას და მოითხოვდა მისგან ზოგი რაის მიჩქმალვას.

— ორი ათასი კი მართლა შემომთავაზეს! — თქვა მამამ.

— მართლა, კაცო?! — ვაოცებით იკითხა პაპამ.

— რაში ენაღვლებთ არამდ მონაგარი, ნაყინაღარი! — ჩაიციხა მამამ. — ვიცო, კარგად არ დამიჯდება ეს სიჩიურტი, მაგრამ...

კიბეზე დედაჩემი ჩამოდიოდა. ვიღრე დამინახავდი ფანჯარას უნდა გავცლოდი.

ეზომ გავიმტრწე და კარგა ხანს დავბორბოლოვდი საბძელს უკან სულთანასთან ერთად. მოუთმენლად ვსმლოდი, აი ახლა დაიძახებს კულაკი და გრახლუყვამქა!

არც კი ვიცო, რატომ მჭონდა კულაკის ბოლოდინი ერთ რამეში კი ეჭვი აღარ მეპარებოდა: წუდან კულაკს შემეხვევით არ დასცდენია „ნაბიჭუპრო“, მან უთუოდ იცოდა რაღაც, რაღაც კი არა, ყველაფერი იცოდა ალბათ და აღარც აპირებდა დაფარვას. ვიცოდა, ადვილად

არ შემიძინოდა წელანდელ „შეცოდებას“, შურისძიებასათვის კი ეს ერთადერთი გზა ჰქონდა დარჩენილი.

„თორღე კი მიიხარა კველავფობი“ — გავიფიქრე და... ახლად წუთში უკვე გიგლანთა ჰომეოპათია ვიდებო. თავი წელანდელ უფრო მიხერდა, ყელი მიხერბოდა და წარანაბა მაცემებებდა ცხვირს. ეს, უთუოდ, დილით ჯანაბრების წყალში დგომის წყალობა იყო...

ერთხანს ქუთუბუბანთან გვეცქეროდი. ემეტერბოშუქით დაჩახანებულ ეზოს, გავეცქეროდი, მინ იყო თუ არა კულაი, მაგრამ ეზოში მორთიცილი არ ჩანდა. გადაწყვიტე ამე დაგლოდებოდი.

ცოტა ხნის შემდეგ მორთიცილის გუგუნე გაისმა და ორდობემ ქულაიკი დავაღწე. მანქანა ჰომეოპათთან რომ მოვიდა, მხოლოდ მაშინდა შემიძინა.

— ოჰ, ეს შენა ხარ, ვაჟაკე! — იგი სულ ახლოს მოვიდა და ზემოლან დიხეშემოყროთ დამაჩერდა.

— ველარ მივანი? — არც ისე იოლო საცნობი ხარ ამ საღამომ! — ჩაიცინა კულაიკმა. — რა ქენი, ბიჭო, რა მიყავი წელან, პა? — მის ხმაში ბრახე და რისხვა ისმოდა.

მე კი შენს ადარ ვგრძნობდი. პირიქით, ვადაწყვეტილი მქონდა, რაც შეიძლება მეტად გამოიყენებოდა წინასწორბოდიან.

— არაფერი არ გიყავი და ნუ გგონია, რომ ბოდიშის მოსახლად ვიყო მოსული მოვედი, ვიხარა, რომ არა ხარ კი ვაჟი!

— გეძე, იცოდე! — საყელოში ჩილო მკაცრა და მაგრად მიმარბა.

— ეგლა მაკლია, შენი ბეხრეკი მორთიცილის გულსათვის მაშაქში ფუღლები ვგარო!

კულაიკი ხელი შემეშვა, ერთი ნახიჯით უქან დიხეშა და ნაქალაქევი ხარხარის ატეხა. ბოლოს, როცა სული მოითქვა, ხელი ცხვირწინ გამიფარხხა და მიტარა:

— პე, „მამაქემი!“ სად ვყავს, ბიჭო, მამა!

— მამაშენს მაინც ბეგარა სკობია! — ვთქვი გამომწვევად. თუქვა კარგად მიუხვდეს ნაიქემის ფარულ აზრს და გულში მომეტებულად დამიწყო ბაგაბუგი.

— მაინც რითაო? შეხედეულებო! ვაჟაკობით? ჰქუითი თუ ქონებით? — მომაცარა კულაიკმა.

— პატრონებით! აი რით! მატყუარაა მამაშენი, მევეხარა და მამა! — მივყარე ვაცხარებით. — ახლა ხალხს ყველევაც მალაზობნი, ომის დროს კი საკუქნაოში იმალდებოდა ვითხასავით.

— რაო, რაო, ამა ვაიმეროე?! — ისევ დიხეშა შემოიდა კულაიკმა. ცოტაც და, ერთბაშად იფეთქებდა ალბათ.

— ჰქოხიე და თვითონ გეტყვის, თუ ეცოფა ის შენგან ქებულთ ვაჟაკობა!

— წერისა აუტანხარა! — გამოსცრა კულაიკმა.

— მართო ხელი დამაღე!

მათლა წერისატანილი თუ იზამდა ამას. ერთიც ვთქვოდა და, კულაიკი მართლა „დაელო ხელი“. ადვილი არ იქნებოდა, ამ აყლაყულასთან დამკლავება, მაგრამ შენაგანად მაქეზებდა ის ამბავი, რომ ამბო, როცა კულაიკის მამის ბედი მაშაქემის ხელთ იყო, ის ადვილად ვერ გაბედავდა ჩემს ხეილს ხელებას.

— რა უნდა გელაპარაკო, ნახიქვარო ლაწირაკო! — თქვა უტეხ კულაიკმა.

— ნახიქვარო ხარ და კიდევ მეტიცი!

— ოჰ, დიდად იწყინა ვაჟებტონმა! — ჩაიცინა კულაიკმა. — შენ, რაო, ნუთუ მართლა არ იცი, რომ იმ კაცის შვილი არა ხარ, რომლითაც ასე იტყვები ახლა!

რას არ დავთმობდი, ოღონდაც კულაიკისაგან ეს საბედისწერო განაჩენი არ მომეშინა, მაგრამ სათქმე-

ლი უკვე ითქვა და ახლა ბოლომდე უნდა გამოივლიდა ჩემს გაიწყობი დასლაბოთული ეს იღუპალი ქსელი, რომლის ერთი წვერი უკვე ხელში მეყავა, რადაც უნდა დამეჭლომდა, ბოლომდე უნდა შემეტყო ველოფობი!

— სწორედ მაგისთვის მოვედი, ყველა, — დაიწყე ხმის კაცობა, — რაც ვინდა მთავრე, ოღონდ მიიხარო, რა იცი ჩემს შესახებ, რას ნიშნავს ეგ სიტყვებო... პირდაპირ მიიხარო... არ გვეგონოს, რომ მანუყენებო. პირიქით, დიდად მაღალბედი კი ვიქნებოდა შერი.

კულაიკი აშკარად შეტბა, დაინა და ადრე იცოდა, რა ენა-სსუვერბოლასათვის, ასე მოულოდნელად საყუთარი ნება-მსურველი რომ ჩაუყარა ბიქყალეში.

— რად ვინდა... — მიიხარა ფარული თანაგრძობით. ან იქნებ მომეტებო, არ ვიცი. მან კი, თითქოს ეს წამიერი თანაგრძობა უნდა მიაფუჩეჩოსო, რინით დაუმატა: — მაგას გრჩევივია, მაგრამ გეცემი წელანდელი თავხედობისათვის!

— მეცემი რაც ვინდა ქენი, ოღონდ კი მიიხარო! — მივუბე მუღარით.

კულაიკი კვლავ ჩაფიქრდა, ეტყობოდა, რადაც გემემი გაუნდა თავში. მერე კი ყოყმანით დაიწყე:

— იცოდე, არ არის კი აქო მამაშენი მეზობელსაც აღარ იღობო... უქანსკელი დებოლო არ იზამდა იმას, რაც იღობს მაგან ვაეკოთა. მიმიფრთხიება ამედა „პატრიონებისათვის“... ეს ბოლო სიტყვა ორონიული ხაზგასმით ჩამომარცვლა. — სუფთა ოროათას მანეთზე თქვა უარი, წარმოიგდგენია? — სუფთა გასავებად უთხრეს. რომ თუ იმ საქმეებს არ ჩაფარცვავდა, შენ ყველაფერს ვაეგებოდა... არც ეს ჩააღეთა აინუქნი. მაგას რომ შენს სიყვარულს ჰქონდეს, ამას იზამდა! ვეზინი აპირებდა სუბთიუს ყველაფერის თქმას, მაგრამ რაკი ახი დაიყვი, თვითონ გეტყვა ყველაფერს. დედაშენის ვინაობასაც გეტყვი, მისამართსაც, ყველაფერს გეტყვი, რა როცა უკლებო... სხვათა შორის, მეც დღეს ვაევიც ყველაფერი, ეშვილმა მიაბნე... მიგვირს, აქნებედი რომ არ მიიხარო...

გული მოსვდებოდა, ვცახატებდი ცოლაც მღელავებისგან და ცალკე კოიბისაგან, რომელიც უკვე გამჭლომდა ტანში. ღობის ძირას ქვაზე ჩამოვყვი და კულაიკს შემეხარებო:

— მიიხარო, გისმენ... რაღას ავიანებოებ!

— გეტყვი, ოღონდ ერთი პირობით... — მითხვე, რაც ვინდა!

მათლტკა მზად ვიყავ მისი ყველა სურვილი შემესრულებინა.

— ადე, გამომყე!

— სად?! — წამოვიძახე ვაოკებულმა.

კულაიკს არაფერი უთქვამს, ილაღაში ხელი ამომდო, წამოაყენა და ნელა დაუყავ დაღმაროს. მეც მორჩილად მივეყვი უქან. მაღე ჩვენს ჰომეოპათი მოვადექით.

— აი, რა, — ხმადაბლა დაიწყე კულაიკმა, — შედი ახლა ის ორი ათასი მანეთი გამოიბტანე! — ეს ისე თქვა, თითქოს ორ მანეთზე ყოფილიყოს ლაპარაკი.

— ხომ არ გადართე! — ვიყვირე მე.

— რა გავყვირებო! რისი გეშინა, ბიჭო! — მთლად ჩურჩულზე ვადავიც კულაიკი, — გამოიბნა თუ არა, ყველაფერს გეტყვი. შენი ნამდვილო დედის მისამართიც გეტყვინებო, მეტი რა ვინდა! ამაღამვე ხომ ვერ ვაეგებენ თქვენები ყველაფერს... დილაზე კი უთენისა გამოლო, მორთიცილით ჩაიყვან სადგურში, ათას მანეთს უქანვე მოგეტე, ესე იგი ნახევარს. მატარებულზე ვაევიცილებ. ვაევიცილებ კი არა, თვითონ წაეყვები თბილისში. პირდაპირ ღელამენთან მივიყვან, მეტი რა ვინდა!

თეატრი

ზედეღვარეა

თ. კილაძე საპარტიო მდივანს კომპარტიის XXII ყრილობაზე სიმახვიტად გამოვიდა და დღესაც მსახურად პირდაპირი სახმარისი პარტიის მდივანს. ბიჭი საპარტიო მდივანი დღესაც მსახურად მდივანად მდივანს, ყრილობის რეორგანიზაციის იმედი ახალზე.

— შარშან ერთი შემთხვევა გვქონდა, რომლის გახსენება დღესაც შინის შარსს გვეცემს პედაგოგიკურ კოლექტივს, — ასე დაიწყო საუბარი თალიკო კილაძემ. მოგვეხსენებთ, სკოლაში მუდამ არის საზრუნავი, აღმწოდებლებს განსაკუთრებით ჩამორჩენილთა ხელი გვაწევს. ყოველწლიურად ვცდილობთ მათ წაშორებას, გათხოვნილებს. სწორედ ამიტომ გადავიწყვიტეთ სააღმწოდებლო მიზნებისათვის გამორევევინებინა საკოლექტივო რადიოგადამცემები, სკოლის ცხოვრებას ჩავეერთო შეი — მოწინავეები წავგებთ მათთვის, ჩამორჩენილები გავ-

ვეციქვს: შევადგინეთ ტექსტი და რედაქციას გადავცეთ. ორმახაბის დიქტორმა მიკროფონი მოიმაჩრვა, მოიღონებთ დაიწყო გადაცემა, მაგრამ იმ დღეს მის სმას „ეთერში გასვლა“ არ ეჭვრა, რადგან რეპორტაჟტორები დუმდნენ... მიზეზი მალე აღმოჩნდა: ვიღაცის რადიოსაში გადავიქრია. ამ ამბავმა შეგეძრა. გადავცემის შეწყვეტა იმდენად არ გავწყურებდა, რამდენადც ის, რომ პედაგოგებს მსმელელობიდან გამოვიგრა ერთი აღიარებული ჭეშმარიტება — აღსაზრდელისადმი ინდივიდუალური მიდგომის აუცილებლობა. ჩამორჩენილთა

სელაღებთ სიამი შეტანა კინაოთ... ეკლავო შედეგი მოგვიტანა. ნაჭე ის გახლდათ, რომ ზოგს, მოკლე ვა- დიობაზე გადავდივარ. ელექტრონული იყო დამატებული, რაც საჭიროები ჩა- ადგებდა სირჩე სიციცხლეს...

სირჩებს მხიარული, ხალისიანი ცხოვრება იზიდავს. ბევრს ვუკვირობ იმაზე, თუ როგორ ავაწყო რასშეულის მუშაობა, როგორ დაეაინტერესო, გაეყოლიო პიონერები, ვასწავლო მეგობრობა, შეეყვარო შრომა, რეგლის, რაზმის, რასშეულის, სკოლის ღირსებისა და სხელისათვის ბრძოლა. პედაგოგთა ერთე ამას კოლექტივის აღზრდა აქვია, ხოლო კოლექტივს, ამხანაგთა წრეს პიროვნებაზე დიდი გავლენის მოხდენა შეუძლია. ჩემი მუდმივი საზრუნავიც კოლექტივის წამოყალიბება-აღზრდა გახლავთ.

თალიკო ხელმძღვანელის საინტერესო საუბარმა, მისმა სანაქებო საქმეებსა კეთილად განმარყო, კარგ ხელმძღვანელად მივიჩნიე და გადავიწყვიტე თქვენც გავცნოთ.

თალიკო კილაძე ოცდართი წლის, მისდენილი ქალიშვილია, სიციცხლით სასვე, მხიარული, ემართვება სიმღერა, ცეკვა დეკლამაცია...

მეორე წელი ნიგვნიანის საშუალო სკოლაში მუშაობს, პიონერულ საქმიანობას პიონერხელმძღვანელთა რესპუბლიკურ სკოლაში დაუფლებია. ახლა კი დაუსწრებლად სწავლობს პუშკინის სახელობის თბილისის პედაგოგიური ინსტიტუტის ფილოლოგიის ფაკულტეტზე.

სკოლის პედაგოგებიცა და რამზერულსაც უყვართ იგი. სხვაგვარად წარმოუდგენელია, იმდენი ამაგი დაუღვია სირჩებისთვის თალიკის ამ ორი წლის მანძილზე.

თითოეული შეკრება, რომელსაც აწყობს რეალი, რაზმი, რასშეუალი, — კარგად არის მოწყობილი, აღმწოდებლობისათვის და შეწყვეტით მიზნებს განსხვავდება. ავიღოთ თუნდაც უმცირეს კლასისათვის ჩატარებული შობაების დღეა.

მას დიდი მზადება უღოდა. ბავშვების ჩაატარება კონკურსი და შობაების ბეჭედი წიგნი შეატაროვს. შემდგომ მი- აწვევს რასშეულის ბიბლიოთეკა-გამი- ფება, საიდანაც III-IV-V კლასების პი- იონერებს გააქონდათ წიგნები—არც ერთი არ დაუტოვებიათ წაუკითხავი. კლასის ხელმძღვანელების დამხმარებით ჯერ რასშეუში ისაუბრეს შობაებზე, შემდეგ კი დილაზე წარმოადგინეს საუკეთესო მოქმედებები. შობაების დღეა შესული შეუწყვიტა ბავშვთა მეტყველების კულტურის ამაღლებას, ამასთანავე პედაგოგთა დამხმარებით გაიმოქროდა გონივრული დაცვები: ერთმანეთს დაუ-

პირისპირეს მფრინავი ხალინა და რაკეტა, ჯალისნური სარკვე და ტელევიზორი. გამოსატეს თავიანთი კეთილი დამოკიდებულება ზღაპარების მიმართ, რადგან იქ ბოროტება ყოველთვის ითრეუნება. დილამ საისტერესად ჩაიარა. ბავშვები მიხუნუნენ, რომ ადამიანის უნთავიანად დანრისხვლებდა სიყვანისთვის, ცხოვრების, მეცნიერების წინსვლისათვის ბრძოლა. ასრები განწყობილება დაეუფლათ სიყვანის ზღაპრების დილაზე.

სოლო უფროსკლასიან მებრ ჩატარებულ პიუზის საღამო მარტო სკოლაში კი არა, მთელს რაიონში მიიწოდები, და მოსწავლეები რაიონის ცენტრში გამართულ პიუზის საღამოზეც მიიწვიან.

როცა მოსწავლეება გალაკტიძის ტაბიხის დაბადების 80 წლისთავისადმი მიძღვნილი საღამოს ჩატარება მოსურვებ, მთელი ნობელიებით შედგენენ მზადდებას, საყვარელი პოეტის თემატის განსაკუთრებულად აღნიშვნა გადაწყვიტეს. ხორჩი დეკლამატორება კინაფრთხი შეგონა მიიღო მონაწილეობა, მაგრამ მათგან მხოლოდ ორმოცი ცნეს საუკეთესოდ. დაავადების შეესწავლათ გალაკტიძისის ლექსები, თებლარისადმი მიძღვნილი სხვა პოეტება ნაწარმოებების, სიმღერების. შეადგინეს მსატრეული მონატაკი, გააფორმეს ლამაზად. მართლაც, ყოველდღე იმდენად კარგ საანათობიერ ჩარჩოში იყო მოქცეული, რომ პიუზის საღამოს სახეობადა, მისი ესთეტიკური შემოქმედება გაცილებით გაიზარდა.

წამოიღობინეთ სცენა: სიღრმეში პიუზის ემბლემა აღმართულია ქანარი, რომელსაც გალაკტიძისის სტროფი ეძღვნება: „სიმღერების ხალხის და ბრძოლისა, პიუზისა — უპირველეს ყოვლისა! სცენაზე, ხასით შემოსილ რაიკებზე ანთებული კვლავატრებიანი ხელოვნებად მოსწავლეები და თითოეული მათგანისათვის კითხულობს ლექსს. ცენტრში დგას კარავი. შეჭირდობლები ქიზინა ადგობის, რომ კარავში „ჩე და დამის“ აღმოჩენის, წყნის და კითხულობის პიუზის ამ მარგალიტს. მოსწავლეები მივირინან პოეტის ტექსტზე დაწერილ სიმღერებს.

საღამო ყველამ მიიწონა. ეს კი სკოლისა და რაზმეულის პრესტიჟია, კოლექტივის განმტკიცების, მისი შემდგობი უკეთესი საქმიანობის საწინდარია. რაზმეულის ბევრი კარგი რამ აქვს გაკეთებული, თუბრა: კონკურსის საასაღწელო თემათაგან საზამთრობზე (პირველმა რაზმმა ჩაატარა საასაღწელო კანონავალი), მოკლელი და მიუღვლილი სახელმძღვანელოების გამოცენა, საგანაწილული მუსიკალური კვირეული.

როგორც ხედავთ, რაზმეულში კონკურსები ფართოდ არის დანერგილი. ეს

გამოსწავლა კეთდება: თითოეულ რაზმს, რაზმს საშუალება ეძლევა აქტიური მონაწილეობა მიიღოს და თავი განმოიჩინოს რაზმეულის საერთო საქმიანობაში.

სასკოლო ქონების დაცვასა და მოვლას ისახავს მთავრად კონკურსი — „სკოლა შენი სახლია“, რომლის შედეგები სასწავლო წლის ბოლოს შეგადავსა და გამარჯვებულები რაზმში დაჯილდოვდება. კონკურსის პირობაში შედის საკლასო ოთახის, მერხების მთავარ-პატირობა, ისე, რომ მათ მალე არ დაჭირდეთ შეკეთება. რაზმეულში 148 პიუზიანა, რომელთა საქმიანობა გამოსწავლა პიუზიულ რაზმეულების საკავშირო მარში — „მსად ვარს“ დაჯილდოვება წარმატებით შესასრულებლად.

პიონირთა იდეოლოგი ალზრდისათვის ბევრი ფიქრი, ძიება და მცდელობა დაინახრა. განსაკუთრებით დასამახსოვრებელი იყო კომპაგვირების დაბადების დღესთან დაჯამირებული შეტყობა. მეათედასკლასმა მოსწავლეებმა პიონერებს კომპაგვირის ისტორია გააცნო. პიონერებმა ისაუბრეს გმირ კომპაგვირებზე — შოთა კოსმოდომენიასა, შოთა რუსაძესა და თინა იოსებძესზე.

მისიძინეს თანახოფლები საამაშელო ობის მოსწავლეების — გვირის ნიკოლოზ გოგინაიშვილისა და ბრესტის ციხე-სიმაგრის დამცემლის პანტილენის თაფსაზავს სამარტელო ვეზოზოდების მოწავევის ინსცენირება ი. მინწევილის პოემის „ამაშევი ერთი ქალმევილისა“. მოსწავლეობა იდეურ აღზრდას ვემსახურებოდა საზვიოთ საღამო „დობადი ოქტომბერი“ და ბევრი სხვა ღონისძიება.

აკადემიური წარმატების ამაღლებასზე უზრუნველ რაზმეულის უპირველესი მოვალეობაა. საამისოდ საკუთარი მეოთხედი აქვთ შემუშავებული. III და IV რაზმებმა ჩაატარეს თემატური შეტყობა — „სწავლების ძირი მწავერ არის, კენწეროში გატკბილდების“. „სასწავლო ამბარების“ გვიპაქები ემმარებიან ჩამორჩენილებს, კონტაქტს აწყობენ მათ მშობლებთან; ეწყობა სასაღამო ფიზიკის, ქიმიის, მათემატიკის საღამოები, ვიკტორინა-კონკურსები, რომელთა მიზანია პროპაგანდა გაუწიონ ტექნიკურ საგნებს, შრომეაროს ისინი ბავშვებს. პირველ მეოთხედში რაზმეულში 20 პიონერი ჩამორჩებოდა, ხუთზე სწავლობდა — 19, ოთხზე — 39, სოლოდ დანახრენები — სამზეზე. პიონერული ორგანიზაციის წვლილიც არის იმაში, რომ მე-

ორე მეოთხედში ამ მხრე გაცლებული უკეთესი მდგომარეობაა.

ნიგუნიანის სკოლის უფროსი პიონერ-ხელმძღვანელის თალიკო კილასის საქმიანობა გამორჩეულად ღანწეულია. მისი კომპაგვირის რაიონულმა კონკურსებში ამიტომ აირჩია ოგი საჭარბოვანად კომპაგვირის XX X ყროლობის დღეებზე. ასალაგარდობის ამ ინსპექტორულ ფორმულზე მხოლოდ საუკეთესობებსა და მოწინავეებს უგანანა...

ჩვენს ქვეყანაში ქალებს დიდი პატივით ეძებობან. მათ მამაკაცთა თანაბარი უფლებები აქვთ, ირჩევენ პარტიებს, სახელმწიფო და კომპაგვირულ ხელმძღვანელ ორგანიზებში, უმჯობენ სასაღამო მუერებისის სხვადასხვა უმაზზე. ყველა ამ სიკეთით სარგებლობა თალიკო კილასს ეძღვნება. იგი ეს-ეს არის ცხოვრების ასპარეზზე გამაივიადა. მისთვის შრომას სახელად და პატივი მოაქვს, საშუალობა ეძლევა დაუსწრებლად მიიღოს უმაღლესი განაღლება, მოსულვის პროფესიული სტატუსი.

თოკის ორ ბოლოს რომ ორი რგოლის წყერები ჩაბიძებთან და ძალდობის დამაბეთ ცდლობენ მოწინააღმდეგეობა დაძლევის, ეს მარტო ფიზიკურ აღზრდას კი არ ემსახურება, არამედ — შორაღწერებს.

გამარჯვება უზუნავეს ბედნიერებას ანიჭებს პატარასა და დიდ ადამიანს, ხოლო რგოლის, რაზმის თუ რაზმეულის წარმატებისათვის ბრძოლში მოპოვებული სასიხარულო შედეგი ამაღლებს კოლექტივის მთელსა და პასუხისმგებლობის გრძობას, წერვავეს აქტიური მიქმედების ჩვენებას, განამტკიცებს მეგობრულ ურთიერთობას.

თამაში, პიონერული ატრიბუტები და რიტუალები რომანტიკულ სათქმისი ახვევს ნორმისა საქმიანობას, ამიტომ უყვართ დაძვევებს პიონერული ორგანიზაცია. მათი ხალისიანი ცხოვრების ორგანიზატორი — უფროსი პიონერხელმძღვანელი.

კომისაზე, რას გაძღვით ბიონერული მოთაობა ან რას სცენთ მას თქვენის მხრე — თალიკო მოკლედ გვიასუსება:

— ბავშვებთან მუშაობა უდიდეს სიხარულს მანიჭებს, გამოცდილება მსატკბებს, ჩემის მხრე კი არ ვიპურებ მათთვის ენერჯისა და სიყვარულს.

60 წამოაქმა.

მეცხოვეთება

მარშით მოდიან მესაზღვრეები —
ჩემი ქალაქის მშვიდობის მცველები;
მარშით მოდიან მესაზღვრეები
და ქუჩას ავსებენ სიმღერა ვრცელი.
მარშის მანგები... — იმ გაზაფხულთა
მარად უტკბები ყრმობის მანგები —
სხვა ბრწყინვალეებით ისარდა სულთან,
გამარჯვებულთა გულისნაღებით...
...სკოლისკენ როცა ვქროდით სიამით,
წვიმაში, თოვლში, ქარში თუ დარში,
გზად, ყელსახვევის ლაღი ფრიალით,

ვისაღმებოდით მეტროპოლებს მაშინ...
და ვამაუბლით, რომ ჩვენს სამყოფელს
სუავდა უღრკეი ჭარისკაცები,
რომ ღამის მშვიდ ძილს დარით აშკობდნენ,
რომ დღე კრიალა იყო სავსებით...
მარშით მოდიან მესაზღვრეები,
და ისევ მავსებენ სიმღერა ვრცელი;
მარშით მოდიან მესაზღვრეები —
ჩემი სამშობლოს მშვიდობის მცველები;
იმ ალისფერი ყელსახვევებით
ესაღმებთან ბავშვები ჩვენი...

მარი მიღვალარი

კარგად

ჩვენი შეხვედრა, მთის ნიაგო, ზღაპარს არა ჰგავს?
აღბათ, განვებამ შენთან შეყრა ჯილდოდ მადიარსა,
მაგრამ ვერ გისმენ ძილისპირაულს, ძვირფასო, რადგან
მე ჩემიული გაგება მაქვს სიაყვარისა.

გინდა, მაიმო ათხერთი ღამის ზღაპარი?
ზღაპრის მოსმენას, აბა, რაღა სჯობს!
მაგრამ მე დმერთმა აქ დამანთო, როგორც ღამპარი,
მე აქ მთების ძილსა ვდარჯობ!

სეკსაფხული

ჩემი საღამო ნათელ ფიქრებს, ნათელ ზმანებას,
ჩემი საღამო, გაზაფხული, შენს მობრძანებას,
შენს მოზღვაებას, შენს მოძალებას,
შენს სითამამეს, შენს მოკრძალებას,
პირველი იის გამოჩენას, მერცხლის მოფრენას,

მოუთმენელის არ მოთმენას, წულულის მორჩენას,
სითბოს მოჩვევას, ღბინის მოჩვევას,
ყვავილებით ველთა მოფენას,
ჩემი საღამო, გაზაფხული, შენს მობრძანებას,
შენს სითამამეს, შენს მოკრძალებას.

მზიარხაშინი

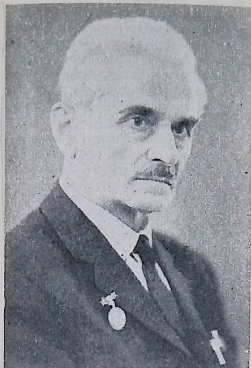
ტყე

ხვატშიც იწვიან
რუხი მინდვრები
და ქარ-ყინვავიცი წუხან...
მშობელი მიწის ტყვილს მიხვდები,
კარგი ქართველი თუ ხარ.
მამ ვაისარქე —
ღარგე ფიჭვები,
ღარგე თელა და მუხა!
ღაე, ღაფაროს მწვანე ტყეებმა

თხები,
ფერღობი,
კობდე...
მუხა ღვართაფს და
ქარებს შეებს,
ციყვი ხალისის ხტოდეს,
ავსებდეს წნელის კობა კალათას
სოკობით და თხლით,
ნიაგს მიშქონდეს სოფლად,
ქალაქად

იის ხურნელი გრილი.
უღარაქებდეს ციცქნა ყურცქვობას
ბილიტე შელა წუქვი;
მაღვით ვამწერდენ შეინდის
ბუჩქიღან
შველი და მისი ნუქრი.
მოწყრიალებდეს წყარო კისკისა
ღღურქი ჩიტების ხმაზე,
ტყე შრიალებდეს კარგი წიგნივით,
ქრელი ზღაპრებით სავსე.

ცნობილ ქართველ მწერალს როდინი ქორეას დაბადების 80 წელი შეესრულდა.

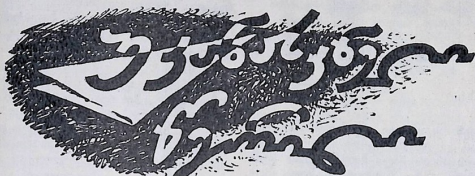
„პიონერის“ რედაქცია და სარედაქციო კოლეგია ნორჩ მკითხველებთან ერთად სულითა და გულით ულოცავენ ძვირფას იუბილარს ამ ღირსშესანიშნავ თარიღს.

როდინი ქორეა ქართული საბჭოთა საყმაწვილო ლიტერატურის ერთერთი ფუძემდებელი და დაუცხრომელი მიმჭირბახულეა. მის მალაშხატურულ ნაწარმოებებს არაერთი თანასწორის შთაუგონებია მამულის უსახელო ტრფიალი, სწავლის, შრომის სიყვარული, კაცთმოყვარეობა,

სიმატლისათვის თავდადება... მცირეანი მწერალი კვლავაც ახალგაზრდულ მგზნებარებით ემსახურება ამ უკეთილმოზილეს საქმეს.

როდინი ქორეა მუდამ იყო და არის ჩვენი ქურხალის უანგარო მეგობარი, ჩვეული გულისხმებრებუთა და კეთილი რჩევებით დიდ სამსახურს უწევს რედაქციას მის ყოველდღიურ საქმიანობაში.

უწუხრვებთ ღვაწლმოსილი მწერალს ჯანმრთელობასა და ღიღინას სიცოცხლეს. დაე, კვლავ ბევრჯერ გაეხარებინოს ნორჩი მკითხველები ახალ-ახალი ნაწარმოებებით.

ვითა ჩალენკოს წერილების წერა უყვარდა. ყოველ კვირას მისწერდა ხოლმე დედას წერილს. ეს წერილი კი ვიტამ ერთ სუსხიან დილას დაწერა. იღდა 1943 წლის თებერვალი. ამ წელს და ამ თვეს გაიმართა დიდი ბრძოლები ნოვოროსისკის განთავისუფლებისათვის. ჩვენი მატროსთა დესანტი „მკიერე მიწაზე“ გადავიდა და ბრძოლით მიიწვედა წინ. ერთ-ერთი ნაწილში იბრძოდა ახალგაზრდა მატროსის ვითა ჩალენკოც. სამამულო ომის პირველი დღეებიდან იბრძოდა ის ფაშისტებს. მაშინ, მაშინაა რომ ხელში აიღო, ვითა 13 წლის პიონერი იყო. არავის გაკვირვებია მისი მოსვლა ფრონტზე. არავის ეცალა გაკვირვებისათვის... არც ის გაკვირვებია არავის, რომ თავისი ვეჯაკობით ვითამ წითელი ვარსკვლავის ორდენი დაიმსახურა და კომპარტიული გახდა. ის მუდამ წინა რიგებში იყო.

იმ დღესაც წინა რიგებში იბრ-

ძოდა ვითა. დესანტი თავდადებით მიიწვედა წინ, რომ პლაცდარში გაეფართოებინა. ფაშისტებმა გადაღობი ცეცხლი გასხეს. ძნელი გახდა მიწიდან თავის აწევა. ტყვიამფრქვევების ერთი ბუდე სატიკად უღობავდა გზას ვითას ბატალიონის ვითამ იცოდა, რომ იმ ბუდის ჩაჩუმება გზას გაუხსნიდა მატროსებს.

მაშინ იყო, რომ ვითამ უბის წიგნაკიდან ფურცელი ამოხია და წერილი დაწერა. შემდეგ ის წერილი სამუთხებდა დაკეცა, ჭიბეში ჩაიდო, მატროსული ქუდი ძალზე ჩამოიფხატა, გრანატების კონა ჩაბოლუკა და ხზოვით გასწია წინ. ძალიან ჩქარობდა, რომ ბატალიონის უფროსს ვერ შინის არ დაენახა. იცოდა, ვერ შინის არ გაუშვებდა. „გაბრუნდი უკან! ეს შენი საქმე არა!“ — ეტყოდა.

— ვითომდა რატომ არაა ჩემი საქმე? — ფიქრობდა ვითა. — მე ხომ „ბატალიონის“ შვილს“ მეძახიან?

პოდა, უნდა ვიხსნა ბატალიონი. და მიხიხავს, მიხიხავს ვითა. აი, მიუახლოვდა საშინელ მიზანს, სტყორცა გრანატების კონა, წამოიძარა, უნდოდა დაეყვითა ბრძოლაში ჩვეულებად მიღებულ ორი ძვირფასი სიტყვა, მაგრამ ერთიც ვერა თქვა. გაუშრა პირი...

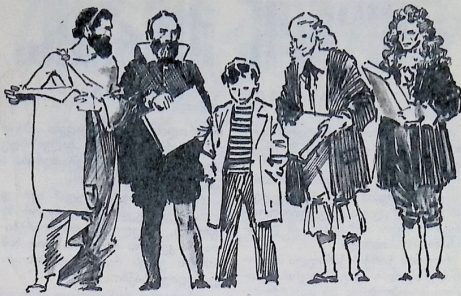
ტყვიამფრქვევების ბუდე კი მოიშალა. ბატალიონმა ახალი ზღუდე დაიკავა, გაფართოვდა „მკიერე მიწა“...

როცა ვითა იპოვეს, ის წერილიც იპოვეს, ვითას უკანასკნელი წერილი. აი, ეს ეწერა იმ წერილში:

„ამხანაგებო!
თუ ჩემი სამშობლოსათვის დაეღუპები, ვიხივ ჩემს მეთაურებს — ვერ შინის და კუნტინის ჩავიდნენ ქალაქ ეისკში, მივიდნენ დედაჩემთან და უთხრან, რომ მისი შვილი სამშობლოს განთავისუფლებისათვის დაიღუპა. ჩემი ორდენი, კომპარტიონის მიღებით და უბის წიგნაკი გადაეცით ჩემს დედას. დაე, შეინახოს და გაისინოს მისი შვილი! ვადაეცით ჩემი მატროსული ქუდიც. დაე, ახსოვდეს მისი შვილი — მატროსი...“

პიონერებო! ეს ამბავი შეთხზული არაა! ეს წერილიც სიტყვა-სიტყვით გადაწერილი ვითას წერილიდან.

დე, თქვენც გახსოვდეთ თქვენი გმირი ამხანაგის უკანასკნელი წერილი!..

უიუჯის

თეატრული მხარე

მხატვარი რეჟისორი

მ ო თ ხ რ ო ზ ა

ედსონ არანტოს დოს ნასიმენტო რომ ზელდა, ეს ფეხბურთის ყველა გულშემბატკიერმა იცის. მსოფლიოში ფეხბურთის გულშემბატკიერებს კი ვინ დაღვთის? მაგრამ ვინ არის ისაყ გალილეო ზლერ პასკალ დოს არქიმედოსი, ანუ, უბრალოდ, როგორც ჩვენს ენოში ეძახიან, ფიუზის?

ალბათ იტყვიან, ამ სახელის თითოეული შემადგენელი გვაგონებს მსოფლიოს გამორჩენილ მეცნიერებსო. „ფიუზის“ კი ბერძნული სიტყვაა, ბუნებას ნიშნავს და მისივე სიტყვა „ფიზიკა“ წარმოსდგაო. არც სცდებიან. მაგრამ პასკალის შვიკოთხავეს, თუ ვინ არის ისაყ გალილეო ზლერ პასკალ დოს არქიმედოსის, მაინც ვერ გავგეგმთ.

შეგვიძღვებოთ გაგაცნოთ ეს ფრიად საინტერესო პიროვნება.

პირველ ყოვლისა უნდა მოგახსენოთ და ეს, ალბათ, უსაზღვროდ გაგაკვირებს, რომ ისაყ გალილეო ზლერ პასკალ დოს არქიმედოსის სიროვნებით ერთ-ველია, მამობითი სქესისა, თბილისის ერთ-ერთი საშუალო სკოლის მეექვსე კლასის მოსწავლე. თუმცა, ახლა უკვე შეიძლება VII კლასის მოსწავლედ ჩავთვალოთ.

ამ საფუხვამდე მისი ისაყ გალილეო

ზლერ პასკალ დოს არქიმედოსის გიგა ერთ-ვეა. ცელქი და უცნაური იყო. ყოველ წელს ახალ-ახალი მისწრაფებები უჩნდებოდა. ერთ საფუხვს იტყვია, მოიწველი ნაოსნობის კაპიტანი უნდა გამოვიდეთ, მეორე საფუხვს კი — თეთრი ხიბიდე უნდა ავაშენო ყველა მდინარეზეო. ერთხანს აიჩემებდა: ისეთი ყველგანმავალი უნდა გამოვიგონო, რომელიც მტკიერიდან ჯერ ნაპირზე აიჭრება, სილო ნაპირიდან შვეულად ცაში აფრინდებაო. მერე კი საიდანხად ძველებური სმალი გამოათრია და ყვიროდა, სირაგა უნდა გამოვიდეთ, ფილმი „ვიორიტი სააკაძე“ ენახა ჩვენი ერის გვერდით რომ საზაფხულო კინოთეატრია.

ამ საფუხვს კი ყველაფერი უცნაურად დატრიალდა.

ისე მოხდა, რომ გამოცდების ჩაბარების შემდეგ ჩვენი ერის ბიჭები, თითქმის ყველა, თბილისში დარჩნენ. სოფლებში წასვლა მაინცდამაინც არავის უნდოდა, რადგან გრილი ამინდი იდგა.

გიგა არ ჩანდა. ენოში იმიჯათად, ათასში ერთხელ ჩამოვიდოდა სათამაშოდ. ბიჭების შეკითხვაზე, სად იკარგეო, ღებდა. ერთ დღეს ჩააცვიდნენ: რა მოხდა, რას გვიმტლავო, ისეთს

რას აკეთებ შენს თათხში, რომ არ გადამდობო. ამაზე მეთრეკლასკლმა კბილამ (წინ ორი დიდი კბილი ჰქონდა და ასე იმიტომ შეარქვეს) წამოიძახა: თათხში კი არა, სარდაფში ჩალეჩიქსო, შიჭქის სარდაფს ეცნენ, მაგრამ კარი დიდი უნდულით იყო ჩარაზული და ზედ უხარმაზარი ბოლოში იდო.

გიგა სტენიონი წავიდა, ვითომც კი არაფერი... ავედევნე, ვითომც ჩემთვის მაინც გაუნდო საიდუმლო, მაგრამ ამაოდ. გიგა ისე გაბიზინა, რომ გადავწყვიტე არასოდეს არაფერი მეციხას სარდაფის თათხზე. მაგრამ რა, კაცი ერთს გადაწყვეტ, მეორეს კი აკეთებს ცოტა ხანს ვითომც, მაგრამ მერე სარდაფიდან ამოსულს თვალს რომ მოგკარი, ისევ ამიტაცა ცნობისმოყვარებამ. კვლევ ცოც უარზე იდგა.

ერთ დღეს დაეცინა, თეთრი პერანგი ჩაეჭო, თმები დაეცვარცხნა და ენოდან ისე უნდოდა გასვლა, რომ არავის შეეინწინა. ავედევნე.

გიგა ჩვენი სკოლის შენობას მიუახლოვდა, შემდეგ ქუჩა გადაიბრინა და მოპირდაპირე მხარეს წინის მაღაზიაში შევიდა. ქუჩის სავად ნაწილზე გადაჩენისა შემეშინდა. ვიდრე მიწისქვეშა გადასასვლელთან მივიდი და იქიდან მაღაზიაშივე მივიბრინე, გიგა გაუჩინარდა...

რამდენიმე დღის შემდეგ გიგა ისევ ჩამოვიდა ენოში ფეხბურთის სათამაშოდ. ბიჭებს ჯერ არ უნდოდათ გულში აეყვანათ, მაგრამ კენტი აღმოჩნდილთა კარში ჩავაყენებ. იმ დღეს გიგას არც ერთი ბურთი არ გაუშვია, წარმოვიდგინეთ, თერთმეტმეტრიანი საჯარიმოც კი არა, კი არ აიღო, ბურთთან მივიდა, რაღაც ჩაუთქვა და კარში ჩადგა. წითელმა ისურიანმა ცენტრალურმა თვადამსხელმა ბურთი კარს ააცილა.

— შენ, ეი, სარდაფში ჯალის სომ არ ამწაღებ? — დაუყვირა წითელმა ისურიაანმა.

ბიჭებმა სიცილი დააყარეს.

გიგა კარიდან გამოვიდა და შინსაკენ გასწავა.

წამოვიწვიე, დავეღრიე:

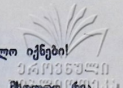
— გიგა, შენი ჭირები, თუ ძმა ხარ, თუ შეიძლება, თუ გიყვარვარ, მითხარი...

გიგა თვალეზში ჩამატკერდა, შეყოყმანდა, ჯერ წასვლა დააპირა, მერე უკუწავა მობრუნდა და მკითხა:

— საიდუმლოს შენსაგა იცი?

— ვიცი, დიდას გვედიცხები, ვიცი!

— მაშ, სვალ დილით, რა სათაზე სარდაფში მიდი. იღონდ არავისთან წამოგცდეს.

როგორც იქნა გავათენეს ის დამე და ზუსტად დილის რვა საათზე სარდალთან ვიყავი. გიგა უკვე მოსულიყო. სადღესნი სინაღდო ენათ. კარზე ვეგებინათლა ბოქლომით დაგაბარებენ. კინოში მიწასავს, ასე შუა საუკუნეების ციხესიმაგრეთა აღაყფის კარზე აბრახამიანდნენ ხოლმე ზედ საგანგებოდ დავიღებელი ლითონის უზარმაზარი რგოლებით.

— ვინ არის? — იკითხა გიგამ.
— მე ვარ! — გუბასუხე.
კარი გახსნა, შემეშვა, შერე გაიხედგამოიხედა, კიდევ სომ არავინ არისო, და სწრაფად მიუბარა კარი. სარდალმა უზარმაზარი ურდლით ირახუბოდა. გიგამ სხაპურით დაუგუბა თოქუ მოზილურდლი და თვალთ გააყოლა თოქს, რომელიც მაგიდაზედ გორგოლაჭებზე გაქონდა. ასე რომ, მაგიდიდან აუღროლად შეიძიებოდა კარის გაღება. მაგრამ ეს რა იყო! რაც სარდალში ვინაზე, ყოველგვარ მილოდინება გადააჭარბა. ათასგვარი კოლბები, შტატიები, ქოქოსაქები, დეტალები, „კონსტრუქტორისაგან“ გაკეთებული ჩემთვის გაუგებარი მანქანები, ცხრილები, ნათურები და წიგნები, წიგნები. წიგნები ისევე კინოში თუ მიწასავს ასეთი რამ. იქაურობას პირდაღებულ ი ვათავალიერებდი.

გიგამ რაღაცას ხელო ჩამოკრა და ქუჩაში გაგაგადა პატარა სარკმელით გამყოფი ვინტალატორი ამოიბრუნა. ისეთი შთაბეჭდილება შემექნა, თითქოს ციყვი ტრაილად თეთრი მისი მრგვალი გალია, რადგან გიგას ვინტალატორის ფრთები სხვადასხვაფერად შევივდა. გალოებული ვაკეებში თვალსა. გიგამ ჭერ მაკალა კარგად შემეთვალთერებინა იქაურობა, შერე მაგიდასთან მიმოყვანა, ველოებზე, ღრმა, უზარმაზარ სავარძელში ჩასხა და მითხრა:

— „ბუნება არსებობდა მუდამ, ჭერ კიდევ დაზიანის წარმოშობამდე. იგი მარადიულია: ყოველთვის იყო და იქნება!“

ასლა კი მთლად გამოეყვირდი. ამას კი გიგასგანაც აღარ მოველოდი, მოუხედავად იძისა, რომ ასეთი ჯადოქრული ლაბორატორია მიეწყა. გიგა ისე იქვედდა, თითქოს იქ არც კი ვიყავი — ახგარიზობდა, ბუტბუტებდა უზარმაზარ ცხრილებში რაღაცას ეძებდა. როგორც კი შემეხატო, რომ დავმეოდილი და შეკითხვის მიცემა დავაპირე, დამასწრო:

— „ყოველგვარ ცვლილებას, რომელიც ბუნებაში ხდება, მოვლენა ეყოლება.“

ასლა კი ნათლად ვიგრძენი, რომ შეცხიერების ასეთ ტიპარში ჩემი, მესუთე კლასში ახალგადასული მოსწავლის, ყოფნა ზედმეტი იყო და წასალა დავაპირე.

— უშგი მიდისარ?
— ხელს გიშლი და...
— დაჯექი, დაჯექი, — დამიყვავა.
ველარ მივითმინე და ხმაწაღლა გვიხსენ:
— თუ მხა ხარ, მითხარ, რას აკეთებ?

ამ უეტარ და გულწრფელ შეკითხვას გიგას გედღმა, თავი რამდენჯერმე დაიქნა, როგორც დიდ შეცინიერებს სრევიათ, და ისე ამოთხრა, რომ მიხედვით, უზნალო ლაქმეს არ იყო შეზღუდული.

— აი, ეს კი დიდზე დიდი საიდუმლოა.

— კი მაგრამ, ხომ გითხარი, რომ მომკლა, მაინც არ გატოქვამ—შეთიქი?

გიგამ ისევ ამოთხრა და მაგიდის გვერდით დადგმულ საფანს საფარი გადაქმდა. ვერა და ვერ მიხედვით, რა იყო ის საფანი, რადგან გიგამ სწრაფად გადადასურა „საყოქება“ ალაგ—ალაგ გახეული ძველი ფარდაგი.

— დაინახე? — მეითხა ისე, რომ ჩემკენ არც მოუსუდავს.

— დავინახე...

მართალი გითხრათ, იმედი გამიქრევედა. მეფნა, გიგა ახლოს მიმოყვანდა, რადაცაა ამისნიდა, ხელს სივს მიმბაკიდებინებდა... მაგრამ შენც არ მომიყვდი! მაიღას მიუბრუნება და ისევ ცხრილებს ჩააქეირდა.

— ამ მანქანას, — თქვა ბოლის, — ერთი დეტალი აკლია. ამ დეტალს დასადგანდა ცდა ასლა ჩავატარი. — გიგა წამით შერგნა, შერე დინჯად დასძინა: — ცდა ფიზიკის ენობის წყაროა. საერთო კი ფიზიკაში და ამ საქმეში, — გიგამ ხელი ფარდაგადაფარებული „მანქანისაკენ“ გაიშვირა, — მთავარი ცდა! წავიდეთ.

აი, ეს უკვე საქმეში ასლა მე საოცარი ცდის მოწვე გაგზებდი!

სარდალთან გამოვედი. გიგამ კარს ბოქლომით დააღო, გასაღები ჩაიხეში ჩაიღო და გუბით გამიყვანა. ხელში სხვადასხვა ზომის ქვები ეჭირა.

— იყო ასეთი მეცნიერი, ისაყ ნიუტონი, — მითხრა სხვათა შორის.

— ვინ?

— ისაყ ნიუტონი, — გიგა სიტყვა „ისაყას“ რაღაცნაირად აგრეებლბდა. — მან გამოიგონა კანონი, რომლის თანახმად, სხეულთა ურთიერთმიწოდულობა დამოკიდებულია სხეულთა შორის მანძილზე და მით უფრო მეტია, რაც უფრო მეტია სხეულთა მასები.

ლუწივით შევეცქირედი.

— ვერ მიხედი, ხომ? — მეითხა გიგამ და ჩაიციინა. — აი, დედამიწა მთავრევე ექვსჯერ დიდია, ესე იგი... მერ ჩამდენი კილო ხარ?

— რომოდვარა?
— მთავრევე რვა კილო იქნებოდა?
— ეი...
— ჰო, რა გიგეირს! მთლიანად რვა კილო!

— გიგამ ხეირიანად არც კი მაცალა გიგეირება და განაგრძობი: — აი ეს კაც... უფრო! — დადადებოლი ქვა შორისაღოს დავცა. — იმისზე დევეა მიუწე, რომ დედამიწა ინიდავს. რა ძალითაც უნდა გადავადგო, მაინც მიუწე დავცემა, რადგან დედამიწა დიდია და ამავე ძალით ინიდავს ამ პატარა ქვას.

გიგამ ერთი მოზრდილი კენჭითაც ამ კანონის თვალსაჩინოდ ჩევება განიხილა, მაგრამ ვერ მოზომა და... ჩვენი ფანჯრის მიწამ დაწვინა მოლო.

დილის სიჩუმეში მინის ეს უეტარი ზრიალი ზარზანის გასროლად გაიხას. წუთიც და... ფანჯარაში დედამიწი დახვეწა. გიგა არსად ჩანდა!

გუბით მხოლოდ ორი დღის შერე ჩამიშვერი. ბიჭებმა მეითხეს, მართლა შენ ჩააბტვერი საკუთარი ფანჯარო?

— არა, გიგა ასაყ ნიუტონის კანონს მიხსინდა და...

— ვის კანონს?

— ისაყ ნიუტონის!

ეს ორი სიტყვა საკმარისი აღმოჩნდა, რომ გიგას საკუთარი სახელი დეუკარგა. ამ დღის შემდეგ გუბს ბიჭები გიგას „ისაყას“ ეხადენენ.

გიგას მიინცდამიანე არა სუქყენია ეს მიტასხელი. ისევ განაგრძობდა თავის საიდუმლო საქმიანობას და, როცა ბუნებში „ისაყას“ უსაბუნებოდ ყურადღებას არ აქცევდა. ამ სიტუატენ სხეულთა დედამიწისა და დიდი სეფუნის შემდეგ ისევ გახედო „ისაყას“ ასისტენტი. (ეს უკანასკნელი სიტყვა გიგამ მასწავლა).

შემდეგ ცდა სხეულთა ვარდნაზე უნდა ჩავეტყობინა, რადგან შესასწავლი იყო იმ მანქანის ვარდნა, გიგამ რომ გამოგონა.

— როცა მანქანა თავის საქმეს გააკეთებს, დედამიწისაკენ დაეშვენა, — ამისნა გიგამ, — აი, ეს მომენტია უნდა შევსწავლო.

— როგორ, მანქანა ჭერ ხომ არ გაევიკეთებო?... — ჩემი თავიც გავიყვანე საქმეში.

— როგორ და, როგორც გალილეო გალილეო აკეთებდა, — მიიხარა დინჯად, ბრწუნული გამოიმეტყველებით.

— ვინ?

— გალილეო გალილეო! — ისე მიპასუხა, თითქოს ჩვეს თანატოლზე მელაბარებოდა და განაგრძო: — ადიოდა ბიზის დაბრლო კომსე და ექიდავ...

— სად ადიოდა?

— შენ ვერ გაიგებ ამას! — გაგულისდა უცებ რატომღაც, — წამიღი.

მაგილიდან სხვადასხვა ზომის მრგვალი ბურთულები აიღო და სარდაფიდან ამოვიღეთ. ემოს ბიჭები შემოგვესივნენ, მაგრამ ბურთულები ჯებიში დავამალეთ და მერე ჩვენი ხუსართულიანი სახლის სხვენზე ავიბარეთ.

დიდსანი ვიცადეთ, ვიდრე ბიჭები ეწოდან გააკვივროდნენ. მერე გვიამ მითხრა:

— მე აქედან ბურთულებს ჩამოვიკვლი, შენ კი ეწომი ჩადი და უთვალთვალე, არავინ მოგვაპაროს. — ჯებიში წამშობი ამოიღო და მომართა. — რასაც აქედან დავიძახებ, ბლოკონოტი ჩაიწერე. — ბლოკონოტი და ფანჯარი მოშავა.

ეწომი ჩავიბინე და ზუსტად იქ დავდექი, სადაც გვიამ მიმითითა.

როცა პირველი ბურთული მიწას შეშხო, დავაყვირო.

— გარკია. — ჩამომძახა გვიამ. — წამშობიდა თერთმეტი და ცხრა მეთუი არ აჩვენა.

ეს ციფრები ზუსტად ჩავიწერე.

მეორე ციფრ უფრო დიდი ბურთული ჩამოვადო, ჩემს ნიშანზე წამშობი გააჩერა და ისევ ჩამომძახა:

— ცხრა და ორი მეთუი.

მესამე ციფრზე, როცა გვიამ კარგა მოზრდილი ბურთული ჩამოშვავა, ეწომი კბილას მამა შემოვიდა. ბორჯომის ბოთლებით სავსე ყუთი ეჭირა. ბურთული ზუსტად ყუთში ჩაეგდა...

— რას შერბი, შე ცინფლიანი! — შემომძახა კბილას მამამ და ყუთი ხელიდან გაავადო.

ისევ ჩვეუ გადატყდა ჯოხის, ისევ მე დავისაჯე.

ბურთულების ამავი სწრაფად მოვიღო მივსეს ეწოს. ბიჭებმა ასლა მე და მიწყეს დაცინვა: ისაკაც კუდში დასდებო...

— თქვენ რა გესმით! — შევეყვირე ბიჭებს გაბრაზებულმა. — გვიცა გალილეო გალილეის ცდას იმეორებდა. კბილას მტეცე არ უნდოდა და გვიცა მტესახელს მეორე სახელიც დაუბნა: ასლა მას ყველა „ისაკაც გალილეოს“ ეძახდა.

მაგრამ რაქმე წინ მიდრიდა და ასლა ჩემი უკან დახვავა ღალატს ნიშნავდა. გვიცა ნაშვილად სტრინდობა ერთგული ასისმეტი. მანქანა საცა ცაში უნდა აფრენილეო! ერთი სიტყვით, რამდენიმე დღის მერე ისევ ამოვივდექი გვიცა ვვერდი.

მანქანა ხელ-ხელა იძენდა სრულყოფილ სახეს. მართალია, გვიცა ისევ საიღუმლოდ ინახავდა კონსტრუქციას, მაგრამ აგრეთვე ჩემ თვალში იზრდებოდა, მადლდებოდა, თითქმის სარდაფის ჭერის სწვდებოდა, ძლივს და ფარავდა თველი ფარდაგი.

— ისაკაც, — ენაზე ვივინე — ისა... ისა... ისა, რა უნდა მეთუა, — გამოვასწორე შეცდომა, — ერთხელ მაინც მიჩვენე, რას ვაკეთებთ.

— ბოლოს, ბოლოს, — მამშვიდებდა გვიცა. — ზგულ, დღის ოთხ საათზე, ყველაზე საინტერესო ცეცა უნდა ჩავატაროთ. მოხვალ?

— აბა რა!

— მამშ ხვალამდე შევივინეთ, მეც რაღაცები უნდა ვიყვირო.

— წამოვივებო...

— ნუ შეუწვდები.

მთელი დამე მრუსენარად მეძინა. რატომაც დარწმუნებული ვიყავი, რომ გვიცა ზგულ, ზუსტად ოთხ საათზე, მანქანას ცაში გაუწვდებდა.

დიდიდანვე მოუთმენლად ველოდი დათქმულ დროს. ოთხი საათი სდებოდა, როცა დედამ გამომიხცადა, მაღე მამა მანქანით გამოვივების, დღეს ჩემიამუნეთა ვართ სადილად დაატყვებული. რა უნდა მექნა? ავდექი და ზუსტად ოთხ საათზე ვავიბარე.

გვიცა მანქანა საგულდაგულად დავეფარა. ერთი დეტალიც კი არ ჩანდა. სამაგიეროდ, მაგიდაზე შტატივით დამაგრებული ლამაზი კოლბა იდგა. კოლბას დიდი, წირტილბად დაჩხვლებული მუცელი ჰქონდა, ვიწრო ყელში წითელი დგუმი ედგა.

— დავიწყეთ? — მეითხა გვიცამ.

— დავიწყეთ.

— დასულ ჭურჭელში მოთავსებულ სითხეზე წარმოებული წინადა უცვლელიად გადაეცემა სითხის ყოველ წირტილში! — ამყად მითხრა გვიცამ. — ბლუე პასკალის ეს კანონი საფუძვლად უდგის ჩვენი მანქანის საწვავით მომზარებას.

გვიცამ კოლბიდან ამოიღო დგუმი, კოლბა წყლით გაავსო და დგუმი ისევ ჩადგა. მერე დგუმს დააწვა. წყალი კოლბის დიდი მუცლის ყველა ნახერტიდან გადმოიღვარა.

— არ გამოდის! — შეწყნდა გვიცა.

— რა არ გამოდის?

— ნახერტიდან წყალი რაღაც ცუდად გამოდის.

— რატომ, ძალიან კარგად გამოდის, მაგრამ უფერულია და არ ჩანს.

— ვერცა ვერიკა! — დავიყვარა გვიცამ. მისყვე ამიხსნა — ამ სიტყვებს არ მიმედი ხმარობდო, და წყალს ბლომად მელანდი დაუბატა, მერე კოლბა შტატივიდან მოხსნა და, რაც ცალი და დღეე ჰქონდა, დგუმს დავიკა. ნახერტიდან ჭერ შადრენივით ამოხეთვა მელანმა, მერე კი კოლბა გასცა და ჩემი თეთრი, ალბათასლი პერანგი, ლურჯი ლაქებით დავიყარა.

ამას კი აღარ შევლოდი. დავიბენი.

გვიცა სახტად დარჩა. ამ დროს გრანდ მამარჩის ხმა:

— გიორგი! გიორგი!

სარდაფიდან რომ ამოვივდი, მთელი დიდი შთაბეჭდილება მოგვარდა. თითქმის მთელი გზო ფანჯრებს მოწვდა. სახე, პერანგი, შარვალი, წიწვებიც კი მთელი მთხრალი ამოსვლილი. გვიცა აქურდა აღარ გაქცეულა, გვერდში ამომიდა და ჩემი ბედი უნდოდა გაეზარებინა.

— პასკალის ცდა გვეწონდა! — თავის გასამართლებლად უთხრა გვიცამ გასაბრაზებლად მომზადებულ მამარჩეს, — ბლუე პასკალის ცდა.

ამ სიტყვებზე მამარჩეს გაეცინა და გვიცამ დავყავებოთ უთხრა:

— ბიჭები ასლა, ალბათ, ისაკაც გალილეო ბლუე პასკალის დავიძახებენ.

ისაკაც გალილეო ბლუე პასკალმა, ანუ გვიცამ, მეორე დღესვე დაშირევა ტელეფონით:

— როგორ არის საქმეები?

— არა უშავს რა.

— ჩამოხვალ სარდაფში?

— ვერა.

— რატომ?

— წყნეთში მივყავარ მამარჩეს.

გვიცა გაუწვდა.

— გვიცა გვიცა! — ჩავბახე ყურნილში, მერე ჩახებენ, ისევ ჩავბახე ვგრანობოდ, გვიცა განებე არ მეცვდა მხას. ეწყინა! რასაკვირველია, ეწყინა გვიცა, აბა, გადამწყვეტე მომენტში რომ გიღალატებენ, მამე უკლი რა უნდა იყოს? ყოველ დღე, ყოველ საქმეში ერთად ვიყავი, ერთად დავდიოდით ყველგან და ასლა?..

— კარგი, კარგი... — თქვა ბოლოს, გვიცამ, — როდის ჩამოხვალ?

— არ ვიცი... მაგრამ, შენი ჭირნი, გვიცა, თუ მძს სარ, ვერმოდ არ გააფრინო რა! სომ არ გააფრენ?

— არა. — მოკლედ მოჭრა გვიცამ და ყურნილი დავიკა.

მამარჩის გადაწყვეტილება ყოველთვის საბოლოოა... ი, დედას რომ ვთქვა, წყნეთში გვივებენ, ნამდვილად დადავებენივებდი. მამას კი, აბა, რა მოეუხერხოს? იქნებ საიდუმლო ვაგანდ? დავაფიციე, არავის, დღეარმოსკი არაფერი უთხრას. მაგრამ ეს ღალატია, ნამდვილი ღალატია! რა მექნა, დავამარჩილდი ჩემს მკაცრ ხედვრს და... წყნეთში ამოვიყვით ოთხი. ჩემი ფიქრები კი სულ სხვაგან იყო. აბა, რა სჯობს კომისიის ნავარსს! ფუნქციონირენე კარგულში რომ ჩავგვედო, ისეთი გრანობაა. თითქმის მთელ ქვეყანას თავზე დაკაფრებ გვიცა მანქანა კი, ალბათ, ღრუბლებზე ზვეით ავა. ხელისუფლივით გამოიხდებდა

12 414

	Li	Be	B	C	N	O	F	
	Na	Mg		Al	Si	P	S	Cl
								Br
								I
								At

1. Schicht u. Lab. bog. Lab
 u. u. Schichten u. Lab. bog. Lab
 u. u. Schichten u. Lab. bog. Lab

კადრი ფილმიდან „შაჰაჰვილიზის იასამნის ძაჩიდან“.
ზაურ ჯაფარი — დიმიტრი გუგუშვილი, ნატო — ნინო დოლიძე.

„ქართული ზინა“

გაუკუყვანს

მიმდინარე ფილმის კინოსტუდიის „მარ-
თული ფილმი“- შემოკთავაზობთ
ახალ მსახივრულ, სრულმეტრაჟიან სე-
რატს „შაჰაჰვილიზის იასამნის ძაჩი-
დან“, რომელიც დიდი საბავშვო
ოცნის ფილმიანი თემატიკის სანატორი-
ის ცხარეობას ასახავს.
ამ ფილმში მისაზრებამთ შერა-
ნული მსახივრე ჩაუბრუნდა.

ზაურის.
უმორიზონტო, ცახთან შერითე-
ბული ერთფეროვანი ტრამაილი.
ტრამაილზე ახალი წამოხატოვლი.
აეროდრომი. სტრანსპორტო თვი-
თმფრინავი და სხვაკუთხედილი გაზა-
დებულნი ხეშეგების ქაღუტი. სათვა-
ლიანი ბიჭუნა, სასაცილოდ ჩამოფ-
ხატული ნაქსოვი ქუდი, ბეზიას ნა-
ქონ კუბოკრულ თავშალში გახვე-
ული გოგონა, შავგვრემანი, ათიადე-
წლის ბიჭი, ქიუტი თმის კულუდეგი
რომ ჩამოშლია სახედრო პილოტუ-
რიდან, ვეება ჩემოდნიანი ქერა ბი-
ჭუნა... კიდევ რამდენი სხვა, ომე-
რომ მოუყარა თავი ამ აეროდრომზე,
ერთმანეთს დაუკავშირა მათი ბედი,
ერთ გზას გაუყენა...
უძრავად დგანან.
ელოდებიან თვითმფრინავში ჩას-
ხლომის ბრძანებებს. ამ თვითმფრინა-
ვით უნდა გაფრინდნენ ისინი და უფ-
რო მყუდრო ადგილს შეაფარონ
თავი.

თვითმფრინავთან კი ბიძია ზაური
ელოდებათ.
ზაური მათთვის არის „ბიძია“,
თორემ რა დროს მისი ბიძიობა —
თვრამეტილოდ წლის ჭახუცია.
უცებ მიკროფონში გაისმის ქალის
ხმა:
— ბავშვებო, ცივა გესმით, ძა-
ლიან ცივა...
ჭახუცი უცერად ამორავდა, ფეხი
ფეხს მოუწაცვლა ადგილზე (მარ-
თალს ცივა აეროდრომზე).
— ყველანი ერთად წუ ბტუნავთ!
— ეფინება თოვლიან მინდორს ქა-
ლის ხმა, — ვიცი გცივთ, მაგრამ
როგორმე მოითმინეთ... მალე თვი-
მფრინავში ჩასხდებით და...
ბავშვების ნაწილი ჩერდება, მო-
ბულულო დგანან, ხელბნ ისტეცენ...
— წამოდიო... მოუჩქარეთ! კი წუ
გამოქცევით, ისე, ჩქარა იარეთ!..
მობტარი!

ბავშვების ჭგუფი მიემართება თვითმფრინავისაკენ. ახალგაზრდა პილოტი „ბიძია ზაური“ ასასვლელთან დგას და ხელს აწვებებს პატარებს. ზოგს ეფერება, ზოგს ხუმრობით ქუდს ჩამოაფხატავს შუბლზე, ზოგს გულში იყრავს...

— სდექ! — ისმის ქალის ბრძანება მიკროფონში, — სდექ! უარესის წარმოდგენა შეუძლებელია!

დაბნეული და დარცხვნილი ბავშვები ერთად ქუჩიდან თვითმფრინავის ფრთასთან და დამნაშავეს თვალბით შეჰყურებენ რეჟისორს.

— რას ჰგავს ეს! — ისმის რეჟისორის საყვედური, — თქვენ ახლა ბიძია ზაურს ეშვებოდებით — თქვენს უსაყვარლეს ადამიანს. განა ასე შორდებიან უახლოეს ადამიანს?! „ნახვამდის, ბიძია ზაური!“ — ყველა-

ნი იმეორებთ ერთსა და იმავეს... თქვენ სხვადასხვა ადამიანები ხართ, საკუთარი ხასიათები და ჩვევები გაქვთ, მაშ რატომ იქცევით ერთნაირად?! აი, მაგალითად, შენ — სერიოზუ, როგორ ეშვებოდები მამას?

— ყელზე ვიხვევი და ცვლი... — ჰოდა, გააკეთე აქაც იგივე!..

აბა, თავიდან! იმეორებენ.

ბიძია ზაურთან გამომშვიდობებისას ერთ-ერთ გოგონას ცრემლი აწვება და კადრს გარეთ გადის, შერე დგას თვითმფრინავთან და მაღულად ტირის.

რეჟისორი კმაყოფილია.

— ნუ იკვებ ცრემლებს, სწორედ ასეა საჭირო ახლა. ხელახლა!

ბავშვები თავიდან იწყებენ ყველაფერს. დაღვრემილი სახეებით ეშვებოდებიან ბიძია ზაურს, ზოგს ცრემ-

ლი მობჭენია ყელში და სიტყვები, ზოგს უფრო ვაჟაკურად უწერავს თავი და ხელს დინჯად ართმობს მფრინავს. ზოგნი კი მკერდზე ეშვებიან...

ამ დამშვიდობებაში ჩანს მათი ბესიანობა, ურთიერთისგან განსხვავებული შინაგანი ბავშვური სამყარო. რეჟისორი კი ღიმილით ამხნევებს და აქებს საითაოდ:

— ყოჩაღ! კარგია... აი, ასე... გაიზოღის უკანასკნელი დუბლის გადაღება მთავრდება.

— აბა, ახლა ავტობუსში შედით, თორემ გაიყინებით. ჩქარა! კინოკამერას ახალი რაკურსისთვის ამზადებენ.

რეჟისორი ნელი ნენოვა, რომელიც ამ საბავშვო ფილმს იღებს,

✿ კლარი ფილმიდან

თქვენთვის კარგად არის ცნობილი. ეს ხომ მისი თანავტორობით არის გადაღებული „ცეროდენა რანდენი“, „აკლონი და კვამლი“, „მოვლდვიარი და მოვლდვიარი“, „რერო მასანდლონი“, „წარსული ზაფხული“, „დრო იწურება განთიადისას“.

ეს სურათები მან შექმნა თავის მეუღლესთან — რევისორ გენო წულაიასთან ერთად.

ნელი ცოცხებით ბულგარელთა დაამთავრა კინემატოგრაფიის საკავშირო ინსტიტუტი მოსკოვში და მას შემდეგ მეუღლესთან ერთად მოღვაწეობს კინოსტუდია „ქართულ ფილმში“. ეს ბოლო სურათი, „ყმაწვილები იასმნის ქუჩიდან“, კი ნელის პირველი დამოუკიდებელი ნაწარმოებია. იგი ფილმის რევისორიყ არის და სცენარის ავტორიც.

ღინა — ნატო წულაია

— ბავშვებს არ უყვართ, როცა ფილმის შინაარსს წინასწარ უამბობენ, ამიტომ სურათის სიუჟეტზე არაფერს გვითხვით. ზოგადად გვიინტერესობს, რაზე მოგვითხრობს თქვენი ფილმი?

— ფილმში — „ყმაწვილები იასმნის ქუჩიდან“ — ასახულია იმის წინა პერიოდი და იმის პირველი წლები... იგი ძველებსა მოსწარმის პაროცენტზე ჩამოყალიბების პრობლემას. აღნიშნის ხასიათი ყველაზე ხრუდად კრიტიკულ მომენტში ვლინდება. ამ დროს იჩენს თავს ყველაფერი, რაც მის არსებში დავროვილია ცხოვრების მანძილზე, ამ ცხოვრების ხანგრძლივობის მიუხედავად.

სწორედ ამიტომ სიუჟეტი აგებულია არა კლასიკური დრამატურგიის პრინციპით, არამედ გერეთწოდებული რიტორისპეციის მეთოდით: როცა ეს თუ ის სიტუაცია ფილმის გიორგი ადრიაკს სათანადო მოგონებას, ასოციაციურ წარმოსახვას და განპირობების მის ქტევის მოცემულ შემთხვევაში. ხომ გახლავთ ეკუთვნილი? „საოდან ვარ? ჩემი ბავშვობიდან“. — აი, ეს სიტუაცია ლეიტმოტივად გასვლას ჩვენს ფილმს თავიდან ბოლომდე. ამითვე მოტივებული მისი გიორის თავგანწირვა და დაღუპვა სურათის ფინალში.

— ვინ არის ფილმის გიორგი?
— ეს გახლავთ ქართველი ყმაწვილი ზაურ ქაში, რომელიც მათვე კლასის დამთავრებისას არმიშია გაცივებს. იქ დაამთავრა საფრენსისო კურსები და ფრანგებზე წავიდა.

ფილმში ნაჩვენებია იქნება გიორგის ცხოვრება, ასე ვთქვათ, კი სიბრტყეზე — ერთი იმის პერიოდში, მეორე კი — ბავშვობის ასაკში, როცა დაახ-

ლოებით თორმეტი წლისა იყო. ეს ორი პერიოდი განუწყვეტლევ მოწინავეობს და გვიხატავს ზაურ ქაშს, რომლის პიროვნება, სხვათა შორის, ზოგიერთს შეიძლება სადავოდაც მოეჩვენოს.

— რატომ?
— იმიტომ, რომ ზაური არ არის „სანიშნული“ თარგზე გამოტანილი ბიჭი... ცუდქიყ არის, შეიძლება ფანქრებოც ჩაამტვრიოს ბურთები, იჩხუბოს მასზე უფროს ბიჭთან... მაგრამ მთავარი ხომ ეს არ არის? მთავარი ისაა, რა რჩება მის არსებში ყოველივე აქედან, და რა დასვენებამდე მიხვება იგი, რისთვის ამხადებს მის სულს, მის შინაგან სამყაროს ყოველივე ეს... სწორედ ამის ჩვენებას შევცადეთ ფილმში. ზაურ ქაში მზამზარეული ანბანური რჩევების მიხედვით ან სხვების მაგალითზე კი არა, არამედ საკუთარი გამოცდილებით სწავლობს ცხოვრებას, იჩვევება უკომპრომისობას და სიბრთიის მხარეზე დრომას.

— ვინ ასრულებს მთავარ როლს?
— ზაურ ქაშს ორი „მსახიობი“ ანსახიერებს — ღინა გუგუნავა და კახი კიკაბიძე. კახი თბილისის ნმ-ე სკოლის მე-6 კლასის მოსწავლეა და ასრულებს 12 წლის ზაურის როლს. იმის პერიოდში კი ჩვენს გიორგს ანსახიერებს თბილისის 24-ე საშუალო სკოლის მათვე კლასის მოსწავლე ღინა გუგუნავა.

— ღინა, ახლა პირველად გიღებენ თუ ადრეც მონაწილეობდით რომელიმე ფილმში?

— პირველად...
— კმაყოფილი ხარ?

— დიახ, ძალიან საინტერესოა...
— შენმაც „სხვა ფილმში მონაწილეობა რომ შემიძლება“?

— სიამოვნებით ვითამაშებდი...
— სკოლა? გაკეთილები რომ გიცდებდა?

— ახლა ორი კვირა გამოცდა...
მაგრამ არ შეშინა — დავეცემა ამხანაგებს.

— სკოლის დამთავრების მერე რას აპირებ? ფილმში გადაღებამ ხომ არ გიბიძგა მსახიობის პროფესიისკენ?
— ამაზე ჩერ არ მიფიქრია. ვნახოთ...

ღინასა და კახის გარდა, ფილმში მონაწილეობენ თბილისელი მოსწავლეები: ნინო დლიძე და ნატო წულაიანი, ვია ვოლსკი და სხვები. ამ „სხვებში“ კი ერთობ ბევრი იგულისხმება, რადგან ცალკეული ეპიზოდები მოითხოვენ სორჩ პერსონაჟთა დიდ რაოდენობას.

ფილმს იღებს მთავარი ოპერატორი იური კიკაბიძე; ფილმის მხატვარია საქართველოს ბელოვანების დამსახურებული მოღვაწე კახი ბუციშვილი; მუსიკას წერს კამოზობტორი კონსტანტინე წევსერი.

უოველლელა, ჯარის სკრიპლჷ...

მირონ ხაჩიანი

ფოტო ავტორია

ზარიძეები ერთ-ერთი ლამაზი სოფელია ფშავეში. ყველას ხიზლავს იქაური ბუნების სილამაზე, შემოქარაული გოლიათი მთების სიდიადე.

ბუნება და ადამიანები მეგობრები არიან. ჩვენც ნუ ვიჭენებით გულზელდაკრეფილნი, მხარში ამოვუდგეთ, გავიზიაროთ მისი სიხარულიცა და ნალექიც. — ამბობენ აქაური უფროსები უმცროსთა გასაგონად. სოფლის რეაწლიან სკოლაშიც პიონერ-მოსწავლეთათვის ხშირად უტყვამთ.

— აბა თქვენ იცით, სოფელი არ დაგვიჩაგროთ, ეს ხეივნები და ბაღები არ დაგვიბეროთ.

ზარიძეების რეაწლიანი სკოლის შენობა სოფლის განაპირას დგას. მართალია, იგი ძველი ნაგებობაა, მაგრამ მოსწავლეთა მზრუნველ ხელს ისე გაულამაზებია მისი ეზო-კარმიდამო, სკოლის მესვეურებს კი ისე საგულდაგულოდ მოუვლიათ და უპატრონეობით მისთვის, რომ იგი ახალაშენებული გეგონებათ.

სამასწავლებლო ოთახში ვსხედვართ.

— ჩვენს სკოლას შედარებით

მცირე ფართობი აქვს, ამიტომაც ხელგამლილად ვერ ვცხოვრობთ, — მეუბნება სკოლის დირექტორი — თენგიზ პატურაშვილი. მერე ოთახის ერთ კუთხეში აღბომებსა და რვეულებში თავჩარგულ პიონერ-ხელმძღვანელს — ევა აბრაშიშვილს მაეწონს.

ევა მიამბობს პიონერთა საწარგო მუშაობაზე. თვალსაჩინოებისათვის ყარადიდან გამოაქვს მოსწავლეთა მთერ მოქსოვილი ხალიჩები, შიბი-შინი წინდები, ნაქარგობა, ხეზე კმართილობა...

— დალ ყურადღებას ვაქცევთ ფშაური ქსოვის მოტივებისა და ნაწილების გამოყენებას. აქ ოღითგაზმ

გარამიანა და ჩაბოთიანი. მოსავალი. ემახ თიხლავარობა ჩაბოთის და ფიჭვალმარის მასავალბანის — გიორგი სპარჩოვლის დასახელებული ჩაბოთისა და ჩაბოთისა. მალე თითო ზილიანსა დაუშვებინა ზარმამალბანი.

იყო განვითარებული ეს დარგი, — განმარტავს ევა. — ალბთ ამტომატე მეფილავარობა და ქსოვა განსაკუთრებით იტარებს ჩვენს ბავშვებს. შემთხვევითი როლი, რომ დედაქალაქის თითქმის ყველა საფეიქრო საწარმოში ნახავთ ჩვენს თუ რაიონის სხვა სკოლებში აღზრდილ ახალგაზრდებს... ჩვენი ალკოლ აჯადომიური წარმატების მხრივ ერთ-ერთი მოწინავე რაიონში. მოსწავლეები კარგად სწავლასა და ნაყოფიერ პირობებში შემაბობს შესანიშნავად უთავსებენ ერთმანეთს.

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსნი არიან VI კლასელები — თემურჩელთა რაზმის წევრები: მზია სუაიშვილი, დარეჯან ევიძე, მანანა ფლავური, იზოლდა ბოდაველი, VIII კლასელები — მარინა წიკლაური, თინა ჩიტაური, ნინო ლიქოკელი, მეცნიერკლასელი გია ბოდრაშვილი და სხვები.

ჩვენი სკოლის ნორჩი თემურჩელები მრავალი სასახელო საქმეების მოთავენი არიან: იური კილომეტრის სივრცეზე გააშენეს და უფლიან ვერხვის ხეივანს; გასულ შემოდგომამდე კოლმეურნობას დაეხმარნენ მოსავეთა აღებაში; შეაგროვეს კურკოვანთა ნაყოფი; ქართი... ჩვენ სოფელში ცხოვრობს უსინათლო ნინო ხაჩიშვილი, ზარბიეული თემურჩელები ყველანიარად ეხმარებიან მას, — უზიდავენ შუშას, წყას, სურსათ-სანოვაგას მაღაზიიდან...

ოთახში პირხმელი კაცი შემოვიდა. ეს სკოლის ფიზკულტურის მასწავლებელია — გიორგი სუარიშვილი. წინააღმდეგობა დარბუნებულა შატალიდან, სადაც პირობები ჰყოლია ექსკურსიაზე. გიორგი თავისი საქმის ენთუზიასტია. ამაზე მეტყველებს ის სიტყვები და მრავალი მაღლობა, რომლებიც ნორჩ სპორტსმენებს აქვთ მიღებული სარაიონო თუ რესპუბლიკურ შეჯიბრებებზე. ამაზე მეტყველებს აგრეთვე სკოლის ეზოს ერთ კუთხეში მოწყობილი სპორტული მოედანი. საშუალო სკოლებსაც კი შემწერდბათ ზარბიეების რეგულიანი სკოლის „მაღალოვანთა სარბიელი“.

1972 წელს სკოლამ სპორტული მოედნების რესპუბლიკურ დათვლითერება-კონკურსში პირველი ადგილი დაიკავა და ჭილდოდ 1500 მანეთი მიიღო. ამავე წელს სოფლის მოსწავ-

ლები ოლიმპიადებზე პირად-გუნდურ ბირველობა დაისაყუთეს და 300 მანეთის პრემია გადაეცა.

ზარბიეების საშუალო სკოლა თანრიგისათა: მოშალდების მხრივც ერთ-ერთი პირველთაგანია არა მარტო რაიონში, არამედ მიეღეს რესპუბლიკაშიც.

მაკრამ მთავარი, რითაც სახელი გაითქვა სკოლამ, ეს არის მცენარეებზე ფენოლოგიურ დაკვირვებაში მოაწვებული წარმატებანი.

— ამ საქმეში ხელს გვიწყობს ჩვენი უმდიდრესი ბუნება, — ამბობს ფენოლოგთა წარს ხელმძღვანელი, ბიოლოგიის მასწავლებელი ანა ავა-

ღაილა ფინალური ჯიბი თოჯინებისათვის

შენაშვილი. — როცა დადგა საკითხი, თუ რა წვლილი შეეცნათ ნორჩებს ბუნების დაცვა-გამრავალფეროვნების საქმეში, ფენოლოგიური მუშაობის გაშლა გადაწყვიტეთ.

ანა მასწავლებელი შეგვიძღვა ზოოლოგიის კაბინეტში, სადაც თვალში გვეცა ფენოლოგიური ცდების ამსახველი სტენდები, ღარგარამები, ციფრები... აკრელებული ცხრილები. ერთგან მინის ხუფეკმ მოთავსებინათ ლობიოს, ხორბლის, სემინდისა და სხვა მცენარეთა თესვები. საფახვებოდ შექმნილ აგრო-გარემოში მოსწავლეები აკრელებდნენ მათი ზრდა-განვითარების ფაზებს.

აქვეა მოსწავლეთა მიერ შედგენილი ზოო-ფენოლოგიური კალენდრები, ხეილის ყვავილობაზე დაკვირვების დღიურები, სადაც სპეციალისტებს და ყველა მსურველს შეუძლია ამოკითხოს, რომელ თვეში

მარამ I კლასელი მარინა ფიჭვალური ფენოლოგიური ჩაბოთისა და ჩაბოთისა (მარჯანიდან აკიანდლი).

აყვავდა ესა თუ ის მცენარე. გაიხტურესები 1967 წლის ფენოლოგიური სურათი? გადახალთ: დღიური და გარკვევით წიკითხეთ: თბილისი, აგვად 13 აპრილს, წნორი — 12 აპრილს, ლიონში — 19 მაისს, ჩარინჩი — 18-ში და ა. შ.

ამ საინტერესო დაკვირვების ავტორია მამინდელი VI კლასელი გულთღვინაშვილი.

ახლა გადავხალთ ფრინველთა მოძრაობაზე დაკვირვების კალენდრს, რომელიც ნინო ლიქოკელს შეუდგენია. მასში ზუსტად არის აღწესხული თიანეთის რაიონში გარკვეულელები ფრინველების მოფრენის,

❁ შიპა იარაღულმა ხალხების ქსოვით გაითმა სახელი. იგი გამოცდილხან უარიახს ახსავახს.

მათი „აქემებისა“ და გაფრენის თარიღები. რამდენ საინტერესო ცნობას გვაწვდის ეს კალენდარი! მერე ვეცნობით მარინა წიკლაურის ნაშრომს — „როგორ ვაკვირდ-

ბოდი მინერალური სასუქების გავლენას კარტოფლის მოსავლეს: „ხოხობე“. მასში მოსწავლის უშუალო დაკვირვებებზეა დაფუძნებული ბევრი სასარგებლო რჩევა-დარიგება მიწათმოქმედთათვის...

ნაშრომის დასკვნით ნაწილში კითხულობთ:

პირველ საცდელ კვალზე, სადაც შეტანილი მქონდა ნაყელი, მივიღე 19 კგ და 200 გრ კარტოფილი. მეორე კვალზე, სადაც ნაყელთან ერთად სუპერფოსფატიც შევიტანე, მივიღე — 21 კგ და 300 გრ, რაოდენსავე გაუნაყოფრებელ კვალზე მხოლოდ 18 კგ კარტოფილი, და ისიც უხარისხო.

VII კლასელის, ლამზირა ქუცაშვილის ნაშრომი სოფლის მეურნეობის მავნე მწერებს ეხება. მასში ლაბარაია ისეთ

❁ ნაწარმარი იარაღიუმი. ში. ახა შიპა ნახლანი ბეჯიანხს

პარაზიტ-მავნებლებზე, როგორცაა — კომბოსტოს თეთრელა იტბოური კალია, მახრა, ვამის ბუჩქის მხლის მებრახეა და სხვა, მათივე ბულია მათთან ბრძოლის საშუალებებზე.

გოდერძი იარაგულის საინტერესო ნაშრომი კი ფრინველების ცხოვრების წირს, მათს შთანამშობობაზე ზრუნვას ეხება.

— ჩვენს მიერ მიღებული შედეგებით ინტერესდებიან სოფლის მეურნეობის მუშაკები. უტყუარი დასკვნები მათ ეხმარება მოსავლიანობის გაზრდის ხენათესის აგრო-ვალების დაცვასა და განსაზღვრის საქმეში. ამის გარდა, ეს ცნობები არება, როგორც ძვირფასი მასალა მომავალ მკვლევარებისათვის, — ამბობს ახა მასწავლებელი, — ამიტომ ფენოლოგიურ დაკვირვებებს დიდი ყურადღება ექცევა მსოფლიოში.

ერთი სასინარტლო ამბავიც ამ გათფხულზე ჩვენი სკოლა მონაწილეობას მიიღებს ნორჩ ფენოლოგთა მსოფლიო გამოგნაზე, რომელიც ამერიკაში მოეწყობა.

მაგამ ეს უცხოეთში პირველი „გაგნა“ როდია. სხვადასხვა წლებში ზარიტების რეაქციანი სკოლაში ნაწილობადა დღეში, ნიუ-იორკსა და სხვაგან გამოართულ ანლოგიურ გამოგნებში, აგრეთვე ბავშვთა ემოქმედების ნამუშევრების კონკრსებზე.

მერე ახა ავაშენაშვილი ხელში იღებს კრიალა ფურტკლების დასტას.

— ეგ რალა არის? — სიგალებია, — მეუბნება ლიმილით იგი. — საქართველოს კომკავშირის ცენტრალურმა კომიტეტმა და ბავშვთა რესპუბლიკურმა ტურისტულმა სადგურმა დაგვიწოდოვა.

ყოველ დილათენია ზარის წყრალზე ყვილ-ხივილით გამოიშლებიან ორლობებში ზარიტებელი ბავშვები. უფროსები კი მხარზე თოხალადებულნი მინდვრის ბილიკებს მიუღებებიან. ერთი მიღიან სკოლაში ცოდნასთან შესახებდრად, მეორენი კი დოვლთიან ველ-მინდვრებში დულალავი მარკვენის გასაშულად...

დიდებმაც და პატარებმაც კარგად იციან, რომ ბუნება ადამიანთა ყოფისა და შრომის გარეშე ვერ იქნება ლამაზი და მომხიბლავი, მიდღარი და მრავალფეროვანი.

საგან გამორჩეულა — იყო ფიზიკურად დონიერი და სხარტი სპორტსმენი.

შემონახულია ცნობები გაიოზ ბერელაშვილის სპორტულ გამარჯვებებზე, მის პედაგოგიურ მოღვაწეობაზე. 1912 წელს ჩეხოსლოვაკიის დედაქალაქ პრაღაში გამართულ მსოფლიო პირველობაზე თბილისიდან წარიყვანა ტანმოვარჯიშეთა ჯგუფი, რომელშიც გაიოზ ბერელაშვილიც შედიოდა.

„ამინდელი ქართული სურნაღვაზეთები ფართო ადგილს უთმობდნენ პრაღაში ჩვენი სპორტსმენების წარმატებათა ამხანაგულ წერილებსა და ფოტომასალებს. „სახალხო გაზეთის“ რედაქციამ დაბეჭდა პრაღის ასპარეზობაში პირველი გამარჯვებულის გაიოზ ბერელაშვილის სურათი, გაიოზ ჩიხურ სპორტულ ტანსაცმელშია გამოწყობილი. ამის უფლები კი მხოლოდ გამარჯვებულებს ენიჭებოდათ. სურათს ასეთი წარწერა ჰქონდა: „ბერელაშვილი (ტფილისიდან), რომელმაც პრაღაში მართონის დღესასწაულზე გამარჯვა და პირველი ჯილდო მიიღო“.

ამის შემდეგ გ. ბერელაშვილი კიდევ უფრო სრულყოფდა სპორტულ მომზადებას, და ახალგაზრდა სპორტსმენებს დაულაღვი წართინს მისაბამ მაგალითს აძლევდა.

თბილისში მოწყობილ ტანმოვარჯიშეთა ასპარეზობაზე ბერელაშვილმა პირველი ადგილი მოიპოვა, გაუსწრო რა ცნობილ სპორტსმენებს: გ. ნიკოლაძეს, ვ. მაჭავარიანს, ვ. ბერიძეს, გ. მერკვილაძეს და სხვ.

ამის თაობაზე საინტერესო მოგონება დავიტიოვა ძველმა სპორტსმენმა გიორგი ბერიძემ, რომელიც თვითმხილველი და მონაწილე იყო ამ შეჯიბრებისა. „ჩვენი საუკუნის ოცინა წლებში, — წერს იგი, — თბილისში მოეწყო პირველი დიდი შეჯიბრება სპორტსმენთა შორის. შეჯიბრების პირველ დღეს დიდი ოვაციები გაუ-

ბერელაშვილმა ყველაზე რთული ილეთი შეასრულა.

ბოლოს გამორჩევა, რომ მარჯველად გილი ზედა გაიოზ ბერელაშვილს, მეორე — გიორგი მერკვილაძეს, მესამე — ვ. მაჭავარიანს და მეოთხე — გიორგი ნიკოლაძეს“.

გაიოზ ბერელაშვილი გ. ნიკოლაძესთან, ვ. მერკვილაძესთან, ი. ლორთქიფანიძესთან, ვ. მაჭავარიანთან, გ. ეგნათაშვილთან ერთად მთელ თავის ცოდნასა და ენერჯიას ახმარდა საქართველოში სპორტული ტანმოვარჯიშის განვითარებას.

ახალგაზრდა სპორტსმენის სიხარულით შეხვდა საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებას. ამინერიდან მას ფართო სარბიელი გაეხსნა მოღვაწეობისათვის.

გაიოზ ბერელაშვილს, როგორც სპორტული საქმის დიდ ორგანიზატორს, დეკისრა რთული და პასუხისმგებელი საქმე — კავკასიის წითელდროშოვან არმიასი ფიზკულტურული მომზადების ხელმძღვანელობა. საყოველთაო ფიზკულტურული სწავლების განყოფილების უფროსად დანიშნულმა, მან ჩვეული ენერჯიით მოკაიდა ხელი საყვარელ საქმეს.

1928 წლის 7 ნოემბრის დღესასწაულზე გაიოზ ბერელაშვილს კავკასიის წითელდროშოვან არმიასი ფიზკულტურული მომზადების საინფორმაციო რედაქციისათვის სამხედრო რეგულაციურმა საბჭომ ქუბის სიგელი და ფულადი ჯილდო გადასცა.

1928 წლის 28-29 თებერვალს თბილისში გამართა საიუბილეო სპორტკაიდა. 28 თებერვალს კი კავკასიის სამხედრო ოლქის სახლში მოეწყო XV საიუბილეო სპორტკაიდასადმი მიძღვნილი საღამო, რომელშიც მოხსენებელი გაიოზ ბერელაშვილი გამოვიდა.

სურნალი „კავკასიის ფიზკულტურელი“ ფართოდ გამოხმებულა არმიასი ფიზკულტურული მუშაობის წარმატებებს. წერილთან ერთად დაბეჭდა გაიოზ ბერელაშვილის სურათი. სურნალი მკითხველებს აუწყებდა: „სახელოვანი ტანმოვარჯიშე, ამხანაგი გაიოზ ბერელაშვილი კავკასიის წითელდროშოვან არმიასი არის ფიზკულტურული მუშაობის საყოველთაო სამხედრო სწავლების განყოფილების უფროსი“.

გაიოზ ბერელაშვილი თითქმის საუკუნის მეოთხედი იღვწოდა საქართველოში სპორტის განვითარებისათვის და საინტერესო ფურცლებსა წერა ქართული სპორტის მატანეში.

გაიოზ ბერელაშვილი

ქართული სპორტის ისტორიას ბევრი გამოჩენილი ადამიანის სახელი ამშვენებს. ერთ-ერთი მათგანია ტანმოვარჯიშე გაიოზ ბერელაშვილი, რომელმაც აღზრდა თბილისის ქართულ გიმნაზიაში მიიღო. სპორტული მომზადებით იგი გიმნაზიაში ყველა-

მართეს გიორგი ნიკოლაძეს, რომელიც ქულაოა რაოდენობით პირველ ადგილზე გავიდა. გაიოზ ბერელაშვილი და გიორგი მერკვილაძე გიორგი ნიკოლაძესთან მივიდნენ და გამარჯვება მიუღოცენ.

შეჯიბრების მეორე დღეს გაიოზ

მ. ისაყავა

(ნაწყობიტი რომანიდან)

ჯერ კიდევ გუშინ გამოაცხადეს რადიოთი — ტაფუნი ახლოვდება. ქარი მართლაც გამოიერდა და შუალამისას ფუმიკოს ოთახში ღრიალთი შეიჭრა. დედაძევა ზანზარებდა, წაპლის ხეები კვნესოდნენ, დარაბებს ისეთი ძალით ურტყამდა ქარი; გვეგონებოდათ ქვეს უშენენო.

მასწავლებელმა ფუმიკომ ისაუბრა, მოიხურა კაბით მონანი ლაბადა, მაგრად შემოიჭრა ქამარი, ხელი წამოავლო ქოლგას და ქუჩაში გავიდა. ქუჩაში ქარს მეტერი გადმოეგრია. ფუმიკო ძლივს მიაბიჯებდა, ქარი სკოლაში მიშავალ ბავშვებს სიარულს უშლიდა. ფუმიკო უმცროსკლასელებს ხელს უწვდიდა და ქარის მხრინდან ეფარებოდა.

— ალბათ, პირველი გაყვითლი ჩაიწმენება... — გაიფიქრა ფუმიკომ.

მალე სკოლას მიაღწია, დასლაგებულს სთხოვა — მეხუთე კლასის ქარის წინ მაყალი დადგო.

— ჩქარა გაიშრეთ ტანსაცმელი და კლასში შედით! — უთხრა ბავშვებს. ფუმიკომ დაინახა, რომ კლასში

დღეს შეიღო მოწაფე არ მოსულიყო, ტაფუნი კი კვლავ მძვინვარებდა.

— რატომ არ მოვიდა ნისიტრი მაედაყო? — შეეკითხა ბავშვებს ფუმიკო.

— ასეთ ამინდში, იგი ყოველთვის აცდენს გაყვითლს, — უპასუხა ოტანამ.

— რა დაემართა ვატანაბე ტომიკოს?

— არ ვიცი, — ერთად უპასუხა რამდენიმე მოწაფემ.

— სად არის მიძგუტი?

— იგი გულშიცა არ ყოფილა, — წამოიხახა მიცუღამ.

— სულ დამავიწყდა, — თქვა ფუმიკომ. — კოტანი, მიძგუტი ხომ შენს ახლოს ცხოვრობს?

— დიახ.

— გთხოვ, ხვალ სკოლაში წამოსვლის წინ შეიარო მასთან: უთხარი, მასწავლებელი დარღობს შენზე-თქო.

— წავალ... მაგრამ რომ დამავიწყდეს?

ბიჭუნას სიტყვებს კლასი ხარხართ შეხვდა.

— დღეს ასაი ესოჯ? გვაცალია. რა დაემართა?

— დღეს დილით შემხვდა, სკოლაში რომ მივდიოდი, — უპასუხა ნიზარულმა, მკვირიცლმა ხამანომ.

— სად შეხვდა?

— გზად შემხვდა. მგონი სინდოს ქუჩისკენ გარბოდა.

ფუმიკოს ნაუკვირდა. სინდოს ქუჩა ხუცის სანაპიროზე ვადიოდა, ამასთან მას რკინიგზის ლინდაგი კვეთდა. ეს ქუჩა სკოლის მოპირდაპირე რაიონში მიემართებოდა.

— რად მიდიოდა ესაი სინდოს ქუჩაზე, არ იცი? ჩანითი იყო?

— შევეკითხე: სად მიდიხარ-მეთქი, მიაპუნა: რვეულის საყიდლოდ და გასაუნა.

— აქც ხომ იყიდება რვეულები?

— სინდოზე ბუმეიდის ახალი მალახა გაიხსნა. იქ უფრო იაფია და...

— უპასუხეს ბავშვებმა.

„აი, თურქი რაში ყოფილა საქმე-ღარბი იჯახის ბავშვებმა გროშებიც უნდა იაფარბონ. მაგრამ ესაი უქვე უნდა დაბარუნებულიყო“, — გაიფიქრა ფუმიკომ.

ფუმიკომ გაყვითლი განაგრძო. ბავშვებს გადასაჭერი იეროლოფები უპარინახა, მერე წიგნი გადაფურცლა, თემა შეარჩია, კლასის ბოლო კედელთან გაჩერდა და ბავშვებს წაუთთხა:

— ბუნებაში ყველაფერი ჩვენგან

დამოუკიდებლად ხდება. ბევრს რომ გვინდოდეს, წვიმა და ქარიც არ გადაიღებს. ბუნება თავისსაგან მიაბლის.

პირველი გაყვითლი არ დამოუკიდებელიყო, რომ დირექტორმა ფუმიკო გამოიძახა.

— ბავშვებო, ჩემად იყავით, პალე დაებრუნდები. — თქვა მასწავლებელმა.

ფუმიკო დირექტორის კაბინეტში შევიდა.

— თქვენ გამოიძახებთ?

— უბედურება მოხდა. ასაი ესაი თქვენი კლასელია?

— ასაი ესაი? დიახ. რა მოხდა?

— ფუმიკოს გული შეეკუნა.

— რკინიგზის ლინდაზე უნახავთ...

ფუმიკო შეკრთა, ენა ჩაუვარდა.

— ეს რას ნიშნავს? მატარებელმა გაიტანა?

— ჯერ დანადგოლებით არაფერი ვიცით. სადგურში წაუყვანიათ.

— ახლავე უნდა წავიდე სადგურზე, — და ფუმიკო კაბინეტიდან გავარდა.

ესაი დურგალ ასაი ეკიტის გერი იყო, მეორე ცოლისაგან მოყოლილი ესოს დედა გაზაფხულზე გარდაიცვალა. ბიჭუნა დარჩა მისთვის უცხო ოჯახში. ლოთ დურგალსა და მის ორ ვაჟიშვილს ესაი ზედმეტ ბარგად მიანდოდა, ხშირად სცემდნენ. ესოს არაერთხელ მიემართავს პოლიცისათვის.

მუდმივმა შიშმა და სულიერმა მოუტყვევებობამ ბიჭუნას დღი დასავალი: თვის ტოლებს ჩამორჩა, გაყვითლის დროს უცებ წამოიჭრებოდა ხილში, იგონებდა უცნურ თამაშს, ეჩხუბებოდა ამხანაგებს. ერთი სიტყვით, აუბანელი ბავშვი იყო. მხოლოდ შრომის გავკვიცილი უყვარდა; ბეკითად მუშაობდა, ხელსაყურებს კარგად უვლიდა... მასწავლებლები აღფრთოვანებული იყვნენ.

ესის ყველა წიგნი არ ჰქონდა. ფუმიკომ მას უყარა ბუნებისმეტყველების სახელმძღვანელო, მისი სახელი და გვარი დააწერა და მაგიდაზე დაუდო.

ერთხელ მასწავლებელმა იციქმ ფუმიკოს უთხრა:

— თუ საწინააღმდეგო არაფერი გექნებათ, ესის ჩემს კლასში გადასცემა.

ფუმიკოს ეწყინა და უარო უთხრა.

„ასეთ ამინდში რად დასკრიდა ესის რვეულის სასყიდლოდ ასე შორის წასვლა? — ფიქრობდა ფუმიკო.“

სინდოს ქუჩის რკინიგზის ლიანდაგი სჭრიდა და ზედ განუწყვეტელი ორთქლავლები დასრიალებდნენ.

ესიოს მალაზიის მთავარი შესასვლელი დაქვითი დახვდა და მეორე კარიდან შევიდა. რვეული იყიდა. მალაზიის პატრონ ქალს მოეწონა ბიჭუნა და რვეულს საშლელიც დაუმატა.

— ფრთხილად იარე, ქარმა არ მოიტაცოს, — უთხრა ქალს.

— სულელი ხომ არა ვარ, რომ მიმოიტაცოს. — უპასუხა ესიომ. ქალი ღიბხანს გასცქეროდა ბიჭუნას.

ესიო ლიანდაგზე გავიდა. იქ უმაჩრავი სმაბაგო ვაგონები მიმოდიოდნენ. ომერითი ჩემო, რიდათი არ იყო ისინი დატვირთული რკინა, ხის მასალა, საქონელი, ნახშირი... ესიო თავით-ფეხებამდე სველი იყო. როგორც კი უქანასენელი ვაგონი გასროდდა, ესიო გაიქცა. ზევიდან ახალი შემადგენლობა გამოჩნდა. ბიჭმა ვერც კი მოასწრო განზე გახტობა, რომ ბოლო ვაგონმა გვერდი გააკრა და სწორედ ეს უბედურებაც შეემთხვა. ლიანდაგზე დაეცა...

ლიანდაგის ახლოს არაიან იყო და

არაიანს დაუნახავს კატასტროფა. მისივე თვალს მოჰკრა წამოფრიალებულ ქოლას. იქითვე გაიქცა და იპოვა მან შევის გეამი.

მეისრემ იყვირა. ხალხი შარბოვდა. ესიო სავაცხვზე დააწვივის და სადგურზე წაიღეს. აკვირებს მისი ჩანათა, წიგნიანი. ბიჭუნა მიძიდულ სუნთქავდა. მალე სუნთქვაც შეწყვიტა.

პოლიციამ დღურაოდ ასაის აცნობა ესიოს დალუქვის ამბავი.

— იგი სკოლაში წაიდა. რა უნდოდა ლიანდაგზე? — გაუკვირდა ასაის, — იქნებ, სხვა ვინმეა?

— მის წიგნებზე ასაი აწერია.

სადგურზე ფუმეიკოს მისვლამდე ესიო შინ წაიღეს. ფუმეიკომ არ იცოდა, რა იყო კატასტროფის მიზეზი.

— აქ კატასტროფა მოხდა. ვის მივმართო? — შეეკითხა ფუმეიკო ხალსს.

— მარჯვნივ სადგურის უფროსის კაბინეტია. იმას მიმართეთ.

კარის გაღებისთანავე სადგურის უფროსი წამოიღვა:

— სკოლიდან ბრძანდებით? რა საშინელება მოხდა!

— მითხარით, რა მდგომარეობაშია ბიჭუნა.

— გარდაიცვალა. სამიოდე წუთი იცოცხლა.

— როგორ? მოკვდა? მოკვდა? — დაიყვირა ფუმეიკომ და იატაკზე დაეცა, ხელეზი სახეზე მიიფარა, აქვითონდა... სადგურის უფროსი აღიბნა, შემდეგ ფუმეიკო წამოაყენა, სავარძელზე დასვა და უამბო, რაც მოხდა:

— როგორც გამოიკვია, ეს ჩვენი მომსახურე პერსონალის მიზეზით არ მოხმდარა. ყველაფერი ამ საშინელი ტაიფუნის ბრალია.

პოლიციამ იცოდა, რომ ესიო დურგლის შვილი არ იყო. ვილაცამ აზრი გამოთქვა: "ეგებ თვითმკვლელობაა?"

მხოლოდ ფუმეიკომ იცოდა, რამი იყო საქმე — ბიჭუნას გაუხარდა, რომ ბუმეიდოს მალაზიაში შექმნილი სამი იენით უფრო იაფად იყიდა რვეული და ამას სიცოცხლე შესწირა... და ეს სილატაკის ბრალი იყო.

ფუმეიკო სადგურიდან გამოვიდა. ქარბუქი ჩაღვა. ესიოსთან შეველა გააწვივებდა.

ფუმეიკოს ახსოვს, ერთხელ, როდესაც ესიოსთან მივიდა, ბიჭუნასთვის საილი არ ექმნათ. ბაჩიაში იქდა, ტიროდა და მიწაზე რალაცას ხაზავდა.

...და აი, ესიო აღარ არის!

ფუმიკო დურგლის ოჯახში მივიდა. პატარა დურგანი გაიარა, მაგრამ იქ არავინ დახვდა. გვეგონებოდა, მომხდარი უბედურების შესახებ ამ სახლში ჯერ არაფერი იცინაო. დინახა დურგალი, რომელიც ზანტად რანდავდა ფიტრებს.

დურგალმა მოიხედა.
ფუმიკო დაიბნა და უთხრა:
— დღეს ესით სკოლაში არ მოსულა.

ამ დროს ფუმიკომ ზეწურადადვარებული საცავე დინახა. ზეწურის ქვეშ პატარა ფეხი მოჩანდა... ფუმიკოს ძალა ვერ ეყო, რომ მკვდარი ესით ენახა. ქუჩაში გამოვიდა. ძალაზიანი ქროზანთეუმები იყიდა და ესით თავთან დააწყო.

მერე სკოლაში წვიდა. კლასში ესის მერხთან გაჩერდა.

— ბავშვებო, ჯერ კიდევ გუშინ ამ მერხზე ესით იჭდა, დღეს დილით იგი რვეულის სასყიდლად წვიდა. როგორ მოხდა უბედურება, არავინ იცის.

ესით საბარგო მატარებლის ქვეშ მოაყვდა. მის სახლში ვიყავი, ყვავილეთი მივეუბრანე.

ფუმიკოს ლაპარაკს ორმოცდაათი მოწაფე დაძაბული და სუნთქვაშეკრული უსმენდა.

ესით ძალიან უბედური ბიჭი იყო. აღრე დაობდა, არავინ უყვარდა და არც არავინ გაჩნდა ამ ქვეყანად. სწორედ ამიტომ ესით მუდამ უმეცოროდ იყო... მას ყველასთან მეგობრობა უნდოდა, მაგრამ არ იცოდა, როგორ მიეღწია ამისათვის.

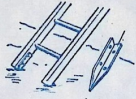
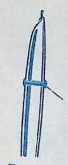
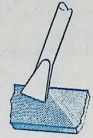
ყველაზე კარგი მოსწავლე, მიცუდა, რომელსაც ოდესღაც ესით უყვინდა, ხმამაღლა ტირიდა. ალბათ, ფუმიკოს სიტყვები ზედმეტად ემოციური იყო — ორმოცდაათი მოწაფე ერთად ტირიდა.

ფუმიკომ ერთი გადაწყვეტილება მიიღო: ყველა მოწაფეს რაიმე უნდა დაეწერა დღეობა ან მხანაობა. ის ეჩინებოდა ესის სახსოვარი.

მასწავლებლის ეს დავალება ბავშვებს განუთვითარებს აზროვნებას. ისინი ყოველივეს ბავშვური გონებით განსჯიან, მათი დასკვნები და ფიქრები დაქარავევენ დარდს და ბავშვებს დაეუფლებათ სულიერი სიმშვილე...

თარგმანი თინათინ ჯაბახიშვილმა.

მატარეო ზარბა ფორჩხიმი.

რად მოუხერხებ და ვინაა დარჩენილი პლატონის ნიადაგი.

იდეალური მუშაობის დასრულება და მოხიზნა, როგორც წესი, ფურცელს ტუდება. ეს რომ თავიდან აიცილო, გასაღები ადგილი გაჭურვარზე გახურე და ზედ საპირი წაუსვი. შემდეგ კიდევ გაახურე, ვიდრე საპირი მთლად არ გაშვდება. სანის გაშვება და დურგლის ღვედილით მისრა ერთი იქნება.

კიდევლე მიუხედავად კიბე შეიძლება დასურდეს. იატაკსაც დაფუძნის და კედელსაც დასაწყება. გაშვებულ სახე მკველი ხელთათმანები და კიბის თავებს ზედ ჩამოაცვი.

თუ ეს ვერ მოხერხებ, ადვილი და კიბის ერთ-ერთი ფეხს (ორივეს შეიძლება) ლითონის წვერწაშეტილი სამკუთხა მკველზე.

თუ გრძელ ქანქარას ჩანჩის წამოაცვამ, შეიძლება იგი ქანჩის მოსაქვარად გამოდგეს.

რატომ აქვს კატას მწვანე თვალები?

ერთხელ საღამოთი ბაღში გსვირნობდი. უცებ ბუჩქებიდან დიდი, გაბურღნილი კატა გამოძვრა, ორი თვალი — ორი ზურმუხტი ფოსფორისფრად ელავდა სიბნელეში. რატომ ჰქონდა კატის თვალებს მწვანე ფერი?

კატის თვალების შესწავლისას მეცნიერებმა დასკვნეს, რომ სიმწვანე თვალების ელფერი კი არაა, არამედ ანარეკლია.

კატის თვალები ძალზე თავისებურად არის აგებული.

შუქის ნაკადი გაივლის რქოვანასა და თვალის ბროსს, ფიქსიონდება თვალის შიდა ზედაპირზე, აირეკლება მისგან, ისევ ხვდება ბროსის რქოვანას და გამოშუქდება ერთ მილიან ვიწრო სხივად. კატის თვალის უკანა სფერული ზედაპირი და თვალის ლინზა თავისებურად პროფორმითაა შექმნილი, ამიტომ ჩანს კატის თვალები შორიდან. მაგრამ რატომაც რომ კატის თვალითავე ანარეკლთეორი შუქი მწვანედ ჩანს? ეს სხივითი გარდაქმნა კატის თვალშია.

გაკვეთილი №12

ხელთათმანები

ხელთათმანის მოსაკეთებლად საჭიროა 80-100 გრ შალის ძაფი, 2 ცალი ჩხირი (№ 2,5).

თვლების გაანგარიშება: 10 სმ = 30 თვალს.

ქსოვის ნიმუშები:

1. რეზინი 1x1-ზე.
 2. წინდისებური ქსოვა.
- ხელთათმანის კვეთა ნაწილის მსგავსად: აკრეფეთ 24 თვალის და მოქსოვეთ 4 სმ რეზინი 1x1-ზე. შემდეგ წინდისებური ქსოვით მოქსოვეთ ცერა თითის ძვლამ-

დე. მიღებული თვლები გაკეთე 3 ნაწილად:

- 1) 2 ნაწილის თვალის.
- 2) 10 თვალის ცერა თითისათვის;
- 3) 12 თვალის ხელისგულისათვის.

პირველად მოქსოეთ თითის თვლები, ე. ი. 10 თვალს (გვერდითი თვლები ღია დატოვებულ). როდესაც მოქსოეთ 5 სმ სიმაღლეს, დაიწყეთ თვლების კლება. ყოველი რიგის ბოლოში აიღეთ 2-2 თვალის ერთად. უკუღმა და წაშლა ჩხირზე რამ 1 თვალის დაგრჩებათ. დაიწყეთ თვლების მ-

ტება, ყოველი რიგის ბოლოში მოუმატეთ თითი პერიოდული თვალის, თვლები მოუმატეთ, სანამ არ მიიღებთ 10 თვალს და განაგრძეთ ცერა თითის მხორცე ნაწილის სივრცე. როდესაც საჭირო სიმაღლეს მოქსოვთ, ეს თვლები 5 სმ-ზე შეუერთეთ დარჩენილ გვერდით თვლებს და მოქსოვეთ ქვედა ნაწილი ხელისგულისათვის. ქსოვეთ სასურველ სიმაღლეს, შემდეგ კი შეუდგით ხელთათმანის წვერის გამოყვანას. ყოველი რიგის ბოლოში აიღეთ 2-2 თვალის ერთად უკუღმა მხრიდან, სანამ არ დაგრჩებათ 1 თვალის.

ხელთათმანის ზემო ნაწილის მსგავსად: აკრეფეთ 27-29 თვალის და მოქსოვეთ 4 სმ სიმაღლის რეზინი. შემდეგ გადადით თავშლი-

სებურ ან წინდისებურ ქსოვაზე. ყოველი რიგის დასაწყისში ნაწილის თვალის შემდეგ და ნაწილის თვალის შემდეგ (ე. ი. დასაწყისსა და ბოლოში) მოუმატეთ თითი პერიოდული თვალის, ხოლო ყოველ წინა რიგში აწერეთ კლება. ხელთათმანის შუა ნაწილში აიღეთ 3 თვალის ერთად, გვერდობიდან თვლები მოქსოვეთ შეუცვლელად სასურველ სიმაღლემდე, შემდეგ კი გამოიყვანეთ ხელთათმანის წვერი ე. ი. ყოველი რიგის ბოლოში უკუღმა მხრიდან აიღეთ 2-2 თვალის ერთად, სანამ არ დაგრჩებათ 1 თვალის. მოქსოვილი ნაწილები დაუთოვებთ და გაკვეთთ. შეგიძლიათ ხელთათმანის ზემო ნაწილში, იქ, სადაც კლება ხდებოდა, ამოჭარბოთ სასურველი ფერის ძაფით.

გაკვეთილი №11

ბაბაოს ტორტი

მასალა

ერთი ჰიქა შაქრის ფხვნილი, 8 ცალი კვარციხა, 8 სუფრის კოვზი კაკაო, 200 გრ არაუანი,

ერთი კილა შესქელებული რძე, 200 გრ კარაქი, 1/2 ჩაის ჰიქა ფქვილი, 1/2 ჩაის კოვზი სოდა ძმირი.

მომზადება

გათქოფეთ კარაქი გათოვრებაში, გააკეთეთ გოგლი-

მოგლი და შეურიეთ კარაქს, დაუმატეთ კაკაო, არაუანი, შესქელებული რძე, ფქვილი და სოდა ძმირი. მიღებული მასა ჩაახსით წინაწარ გამთბარ და ცხიმოვან კალოში და შედგით გაჭურავი საშუალო ცხიმულზე. გამოცხობის შემდეგ ნაძვხარი გააცივეთ, გახეით ორ ნაწილად. ქედა ნაწილს წაცხეთ კარაქი, ზემოდან დაფარეთ მისკეტის მხორცე ნაწილი. წაცხეთ კრემი მთლიანად და მოაყვანეთ გახეხილი შოკოლადი.

კრემის მომზადება ბაბაოს ტორტისათვის 800 გრ კარაქი გათქოფეთ გათოვრებაში, დაუმატეთ 1 კილა შესქელებული რძე, 2 სუფრის კოვზი კაკაო და 2 სუფრის 10 წუთი არაუანი. თვის მიუხედავად ვანილი. განთოვრებაში მოხაშთ ძნელადის სახელობის კიონანთა და მომზადებისათვის სახალის საშუალებების შესათბობის მიზნით და დაამატეთ 2 კე-დამომზადებისათვის და ლილა ბოზაბასი.

თავისებურებით არის გამოწვეული. თვალის ფსკერის დამფარავ სისხლძარღვების ბაღესა და ბროლის შორის მიმდებარეობს კიდევ ერთი ფენა. იგი შუქის ამრეკლავ სატყის როლის ასრულებს და კატახ სინერგული ხელვაში ეხმარება.

კატის თვალის სარკე მწვანე აქვს, ამიტომ მის თვალთაგან მწვანე ფერის შუქი გამოქრთის.

თევზი კულთი ხელახს

რამდენიმე წლის წინათ ინგლისელმა მეცნიერმა ლისენმა აფრიკიდან ჩამოიყვანა ნილოსის მევიდრი რალე უტინობი თევზი, რომელიც მდინარის ყველზე მღვრიე ადვილებში ბუდობს და არც გარეგნუ-

ლად, არც თვისებებით არ ჰგავს ჩვეულებრივ თევზს.

მეცნიერმა თევზი ოთახის აკვარიუმში მოათავსა და რამდენიმე წლის მანძილზე გულმოდგინედ ავირდებოდა. ცურვისას თევზი კუდს არ არჩევდა, ტრიალებდა ხერხემლის მოუხრებლად — თავით კარგად მიუყრავდა წინ, ხოლო კუდი უკან. მაგრამ ყველაზე გასათყარი ის იყო, რომ აკვარიუმში ჩაშვებულ ყოველ სავანს თევზი კუდით სინჯავდა. მეცნიერი მიხვდა, რომ თევზი კუდით „ხედავდა“. კუდი რალეც ვექტრონოგრაფი ჰქონდა და მისი საშუალებით ამხნედა საგნებს.

„ექტრომხედველი“ ორგანიზმი ბუნებამ მარტო იგი როდ დაირიქოვნა. ამერიკის მღვრიე მდინარეებში გვხვდებ. მეორე თევზი, რომე-

ლიც მას თითქმის არაფრით ენაოე-სავდა, მაგრამ ისიც „წელაუბრე-ლიან“ ცურავს და ვექტრონის საშუალებით „ხედავს“, კუდის ფარფლებში არ გააჩნია, სამაგიეროდ მუცელზე აქვს ფართო და ვალრი ფარფლები.

ექტრომთევზებს შორის ცნობილია სკიროსი. იგი მტყნარ წყალში ვერ ძლებს, ამიტომ მღვრიე ზღვის წყალში ეტანება. ისიც ახანველებული ცურავს და მასაც არა აქვს კუდზე ფარფლები. ამასთანავე სკიროსი ელექტრონის იყენებს, როგორც მხედველობის საშუალებას, ასევე მტყნარ სავანს თვის დასაცავად და სხვა თევზებზე თავდასასხმელადაც.

მზის სინათლის სწოვანებისა

მეცნიერის ჩრდილოეთ ხაზილი მიდებარე სოფლის — პუბლიკატორ-აილენდს თავზე 1989 წლის 8 თებერვალს მტერიტი აფეთქვა ჰაერში. წამოიღა წამსტრების წევა. კალიფორნიის უნივერსიტეტის მეცნიერება გამოკვლევს ეს წამსტრებები და დასკვნებს, რომ აღნიშნული მტერიტი დედამიწაზე აღმოჩენილ კოსმოსურ სხეულთა შორის უველაზე ძველია. იგი იმავე განსებური დრუბლისაგან შეიქმნა, რომლისგანაც წარმოიშვა ჩვენი მზის სისტემა. მტერიტიის სწოვანება 4000 მილიონი წელია, ამასთან 600 მილიონი წელი „ხნიერია“ ამე-

რიკელი კოსმოვატების მიერ მოვარდინ წამოღებულ ქაბზე.

ღაგარაღაღაღი ხმები

ქალაქის ქუჩებში მრავალი ხე თახლათა-ნობით ქენება და ილუბება კიდეც. ამის მიზეზად მიჩნეოთა ვაზნობათა და სხვადასხვა მანერ კანონური ნიეთიერებებით ატმოსფეროს გატუყუიანება, მზის შუქის ნაყლებობა და ასეაღლით დღავარულ ნიადაგში ჰაერის სიმცარიე.

ამას წინათ ჰამბურგელმა პროფესორმა რუგომ ქალაქის ხეთა ნამდვილი მტერი აღმოჩინა. ეს მტერი უოფილა მაროილი, რომელსაც ზამთრობით ქუჩებს აუჩიან ყინულისა და თოვლის დასაღწობად. თითქმის ყველა ხე, რომელიც ჰამბურგში ილუბება, ფესვების მიერ, შეწოვილი ქლორით არის მოწამული. ანაღწებმა აჩვენა, რომ ავადმყოფი ხის ფესვლები შეიცავს მშ პროცენტ ქლორს, ჩანსალია კი — მხოლოდ ერთ პროცენტამდე.

აბკოზოაილი ხაზანაზი სასუზია

ამერიკის შეერთებულ შტატებში სულ უფრო და უფრო იზიათად შეხვდებიო ბინებრქებს. გუგუზოადინე დაკირებებიო განმარტვა, რომ ეს პაწაწინა ჩიტი, რადგან ძირეულ დალა დაფრინავს, ატოპობოლს გჯახება და კვდება. ავტოპობილი კი ამერიკაში ნაცოლებით შედია, ვიღრე ბიჭრქაქა.

შეგნებრათა სტეკოალურმა ქაგულმა რამდენიმე შტატის გზატკეცილებზე ჩააბარა ვა-

მოკვლევები. აღმოჩნდა, რომ მარტა-ქსილენიის შტატში ერთი წლის განმავლობაში ავტოპობილები ხოცავენ. ეს აბსურდირებს, ფლორიდის შტატში კი — თანამედ ციყუბა და ზარბას-ჩქარია ტრანსპორტის მორბლბეკემ ისრისებთან მიკვებს, ხელკები, ბაყაუები, თხუხუხები და ვარუბებიც კი. ურველწლოვარდ ავტოპობილის ბრალით რამდენიმე მილიონი უჩარული და ცხოველი ილუბება.

კამაღლი სარკოვანიღენ

ფრანგმა ეურხანლისტმა ფრანსუა ლიონე მეცნიერებისათვის თავშეურთღელ სწავლულთა სია შეადგინა. ამ სიაში მან ჩამოიხა სილვეტრ მეორეც შეიტანა.

ურხანლისტმა ეს ზემოწამით ჩიდა ვაკეთა. ქერ კიდე 999 წლამდე, სამან არის პაბი სილვეტრ მეორეც გახვებოდა, ფრანკი არქიტექტოსის ეილბერ დ'ორანაიკ ველობდინედ სწავლობდა მეცნიერებებს, ვასკუტრებიო კი — მათემატიკა. იგი ეტროპაში ერთ-ერთი პირველი მიხვდა არაბული ციფრების უპირატეობას რომაულთან შედარებით. შეგინწავილ, რომ რომაული ციფრებით დარქირილი რიცხვიდან ფესვის ამოღება ძალზე მუშიაო. მოუხებენილთა აგრეთვე პაბი მათემატიკური მოქმედებოდა.

რომის პაბად გახდომამ დ'ორიანის სწავლება მისცა ვეცატრინმა რეტორმა მათემატიკის სწავლებაში. მაგრამ ამ რეტორმან ძალიან გაბრიახა ინვიტირება. პაბი ხადად დასტეს, რომ მან „სული მიხვდა ლარაციონელ ეშაქებს“. სკადეს რეტორის ჩა-

შეკვრინი

ბანაოვიღაბა ხიღმამღანოღოს შოთა იწიკირბილი.

ბებვებო, ჩვენე ეურხანლის წინა ნომერში ბეკენ გავცანიო ნორჩ ქართველ მოკლდრავეთა შემოქმედებს. აბლა ვნახოთ, თუ როგორ თამაშობდნენ სასკოლო ასაკში მსოფლიო-

ოს ექსპედიციონი ბორის სპასკი და მსოფლიოს ერთ-ერთი უძლიერესი დიდოსტატი ეიქტორ კორნიო. 10 წლის სპასკის უვეე პირველი თანრიგი ქონდა. როდესაც ეს პარტია ვაჟამაშადა, სპასკი 11 წლისა იყო, პირველთანრიგოსანი კორნიო კი 17 წლისა.

პარტია № 8

ლეინვ გრადი, 1948 წ. ბიონეროთა სპასხლის ტურნირი.

- 1. e4 e5.
- 2. შექნევის უვეე ცნობილი (ბ. „პიონერი“ № 12 სიცოლიური დაეცა).
- 2. ში3 ძ4 3. ძ4 ძ4 4. შიძ4 16 5. ში3 შ6. ასტეე ამავე პარტიოდან ნაცნობი „დრაკონის ვარიანტი“. 6. 14.

(ინერტიული გაგრქელება, რომელიც დროებით ხელს უშლის შვეების შვეის ფრთის ნოწამილურ განვითარებას. პატიოსანად, თუ 6... შე7, შაში 7. ან ძე 8. fe შე7 9. თე ან 8... შე4 9. კს5+).

6. ... კე4?!
თეორია გვიჩინებს 6. ... ში6! მაგრამ ქერ კიდეც ურბა ბორის სპასკი ახალი გზების ძიებშია.

- 7. კს5+ შ6-ძ7 8. კძ7+ სჯობდა 8. ლი3, რის შემდეგ 15 და ხ3 სელებით ეს დაქერის შეუპარასთან დეკვირებით თეთრები უპირატესობას ღებულობდნენ.

8. ... ლძ7.
(საპასუხო უზუსტობა. სწორი იყო 8. კძ7, შეგებისათვის კარგი თამაშით, რადგან სპაში არ არის 9. e5 ძე 10. fe შე4 11. თე კან ლ: ძ1+ 13. შიძ1 fe და ა. შ.).

9. ლძ3 e5.
მართალია, ენტრალურ უჯრებს ასუსტებს (ძ5, ძ6), მაგრამ სხეანარად ძნელი ან შეუპარისაგან თავის დაეცა.

10. ში3 კი3 11. ლი3 ლე4? (ტუბე შეკდომა. 11... კე7 ან ლნ დაეცა შაშებს იძლიოდა).

12. შიძ1 შვეები დანებდნენ, რადგან 12-ლი3 13. ში6+ (საშუალოდ სელა) შე7 14. შიძ5+ (საშუალოდ სელა) და 15. ში3 შემდეგ უფიფროდ რჩებოდა. პარტის დასრულება გათორკვა, რომ დანებდა ნაწრევი იყო, რადგან შვეებს შეეძლო ფიჭრის გადაჩენა.

სკადელ ბიგოთი (და გამოკვივავნიო) ფიფურის გადარჩენის შესაძლებლობა.

ლა. პაპი-მათემატიკოსი დარღვისგან გარდაიცვალა.

მაგია სკელების შემდეგაც არ მოსვენებს იგი. რამდენიმე საუკუნის მანძილზე დადიოდა მას — სილვანტის შერის აკლდამი და განსწავტული ამოღის კოგრაფიანი კვამლი ენსაქების დაწინა მოხიზნი.

1648 წლის საეკლესიო ხელისუფლებმა გადწვევით გაიხსნათ ყვადამებული აკლდამი, რათა აწმინდური ქაღებისგან გაწმინდათ და ათაზა მოცხსურინათ. მაგრამ, ყველას გასაკვირად, საეკლესიო ცარიელი აღმოჩნდა. პაპი-მათემატიკოსის დახლწამებული ნეშტის გაქრობა დღემდე გამოცანად რჩება.

ბაბინა წინაპარი

რომის იმპერიის ეპოქაში თანამედროვე ბულგარეთის ტერიტორიაზე მცხოვრობდა გაცივრებული იმპოსტალი იყო. ყველდ კვიციაოდ მოსიარულეს შეედლო დავიკრავებინა „ნაპარტუტო ტაქსი“ — ოთხცხენიანი ეტლი, რომელსაც ირი მონა მართავდა. მავაგრობის ქირა განისაზღვრებოდა გავლილი მანძილის მიხედვით. მრიცხველის რაღდა ასრულებდა ბორობის დერქთან მინაგრებული პატარა ფიცარი — იგი ბორობის ყოველ ბრუნს აღრიცხავდა.

ახალი „რომორღსმინი“

საცხოვრებელ და საზოგადოებრივ შენობათა შორის სიმაღლის რეკორდი (881 მეტრი) 48 წლის მანძილზე ტყუფენოდა ნიუ-იორკის ციოამაქენს — ემპაირ სტეიტ ბილდინგს. ამ რეკორდს წღედულს მოხსნის ჩიკაგო.

გაშო აღმაროული ციოამაქენი სირის, რომლის სიმაღლე 428 მეტრი იქნება.

ამ უსარსებელ შენობაში 18 800 კაბინეტი იქნება 400 ათასი კვადრატული მეტრი სართლის დარხოობი, სირის 1800 კაცი მოქმდასობო.

რომილს ბაბის უაითისი მისნიბრბა?

სანამ ამ კიოხაზე უბასუბებდენ, სტეცილოტებმა ასეთი ცღები ჩაატარეს: ვაღიშო მოთავსებულ ზოკერებში, კტებში და ძღელღბს ურენებდენ რაიმე სასუნავს, რომელსაც შემდეგ ობოი უარღებდა ერთ-ერთის უკან წაღადდენ. განსაზღვრებულ დროის შემდეგ ცხოველებს გაღებობიად უწებდენ, რათა გაეგოთ, ახსოვდათ თუ არა მათ, სად იყო განსაზღვრული სტემლი. დამასოგებინა უნარი განსაზღვრებოდა იმ დროის მიხედვით, რაც ცხოველმა გაღიშო დავო. ამ შემთხვევაში ყველაზე კარგი მასობრობის აღმოჩნდნენ ძაღლები. შემდეგ — კატები, ბოღის — ზოკერები. ცხოველთა ხანგრძლივი დამასოგებების უნარი რომ უფრომენებია, მათ ოთახის რომელიმე კუთხეში აკვებდენ, რამდენიმე დღის შემდეგ ის იცვდებოდა იქ, ამ შეჭიბრებაში ყველას კატამ აჯობა — იგი შეუცდომლად აგებდა იმ ადგილს, სადაც მას ერთი თვის წინათ აკვებდნენ.

ახი ამოკლებს სიცოცხლს

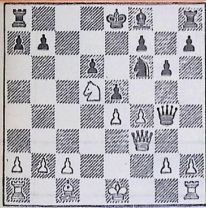
თითოეული მოწვეული სიგარეტი საშუალოდ 15 წუთით აზოლებს ადამიანის სიცოცხლეს, — ამტკიცებს დანიელი პროფესორი დ. ეგზოპოუხო.

ვიდრე ამ დასკვნამდე მივიღოდა, პროფესორმა შეისწავლა რამდენიმე ათეული წლის სტატისტიკური ციოხებში, გამოკვლია რამდენიმე სუთი ათასზე მეტი მსახერბოლო მოსიზნის ბეგრი ოჯახის კილდენს უმსუბუქესტყვიტეს, ყოველდგე ამის მიხედვლად, მაინც გადწვევით ეგზოპოუხის დასკვნა შეენწმუნებინათ ატგრიტიტებული ექიმი-სტეცილოტების კომისიებს, სამწუხაროდ, ეს დასკვნა უზტები აღმოჩნდა.

რომლის უზომაინი მუხბის ტიგირატბრბა?

ინგლისის უზომაინებში მოხინადრე ცხოველთა ჩამორღობობაზე უარყოფიოდ მოკმედებს ამ ქვენისთავის დამახასიათებელი ხშირი ნიღბობისა. ამტკიცოქ გაწვევითა აღდენებენ თვალდურს ცხოველთა ტემპერატურას, რაოცოქ ეს რომელიმე მთავრის ტემპერატურა აუწებს, ის საყვებში მათნათეე საქმრწამლო მიტტუბრბსა და ატაბიოტაქებს შეუტრევეს ხოლოდ.

მაგრამ რაოცოქ უნდა გაუზომინ სიცხე ვიღებს, აფთარს, ან შუგ ავაზას? ეს პროცესურთა ხომ საყაოდ სიხოვთოთო ვეტერინარბისთავის, და აი, აქ მათ დღემბრბენ... მტელატურტები, საქმე ის არის, რომ მტელატურტებს აქვთ 10-20 მეტრი მანძილოდ დღითისინ ტემპერატურის გასაზომი ოპტიკური ხელსაწყო — ბირმოტრი. ჰოდა, ოდენა გადკვსობებული ბირმოტრით ბრზონა ცხოველებს ახლა ორიოდ წაში უზომაინ სიცხეს.

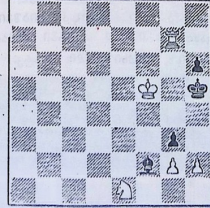

ლორიდის ლეგენდა

ცნობილი ამერიკელი საქადრაყო კომპოზიტორი საშეღე ლორი (1841-1911) საქადრაყო ამოკანების შეუღარებელი ოსტატი იყო და მის გონებამახვილ შემოქმედებას ახლაც აღტაცებაში მოსავს ჰადრაკის ყველა მოყვარული. ლოდმა ბირვება შეიტანა საქადრაყო კომპოზიციამ იტორობს ელემენტები. ქვემოთ მოგვყავს ლორიდის მეტად ორიგინალური და ლამაზი ამოცანა, რომლის მთავარს ირეითათა ვხედებთ ჰადრაკის ისტორიაში.

ოსმალეთთან ომის დროს XVIII საუკუნის დასაწყისში შედეგების მეფეს კარლოს XII დღესანს მოუღდა მდინარე დნესტრზე ბენდერის აღსაშემორტყმულ ციხე-სიმაგრეში კოუნა თავისი ახალი. მის განსაკუთრებით უყვარდა ჰადრაკი და გაერმოცავში მყოფი ეს ხშირად თამაზობდა მსუბუქ პარტიებს მინისტრ გროტუნენთან.

ერთ-ერთ შეხვედრაში კარლოს XII თეიტრბით შექმნა დიავრამზე აღინშნული მღგომარეობა და მოწინააღმდეგე სამ სელაში დაამათათა.

უეცრე ოსმალეთა ჯარის ბანაკიდან გასროლილმა რაოიო ტყეამ დაამსხვრია თეირი მტელარი. კარლოს XII უნდოდა მტდლის შეგება, მაგრამ შეამჩნია, რომ გროტუნენის მეფე უმხედროდაც შამთღებოდა ოთ სელაში.

სამწუხაროდ, მან ვერ მოასწრო ამ შეჯარის პარტიტულად გაწოროცივება, რადგან მტრის ბანაკიდან შემოჭრილმა ახალმა ტყეამ ახლა h2 პაიკი დაამსხვრია. შედეგის მეფე დაიფტოა შექმნილმა მღგომარეობამ, მაგრამ მალე აღმოჩინა, რომ უსაკოვდაც შეიძლოდა მოწინააღმდეგის დამამათება ხუთ სელაში.

ბენდერის აღსაშემორტყმულ ციხე-სიმაგრეში გათამაშებულ პარტიის ყურდღებთ განხილვისას კომპოზიტორმა ახლუღებმა შეამჩნია, რომ თუ საწყის მდგომარეობაში ოსმალთა ტყეია მხედრისა და პაიკის ნაცვლად საქადრაყო დფილად ეტლს გადმოავლდებ, მაშინ თეიტრბა მოწინააღმდეგის მეფეს ექვს სელაში დაამათებდნენ.

ყველა გადწვევების (შამაიქ სამ, ოთხ, ხუთ და ექვს სელაში) გამოჩნებას მითხვევს აწარბობ. ველოთ თქვენს პასუხებზე.

ზარდად

ჭერ სარტყელის სხვა სახელი გაიხსენე სწრაფად, და არც წინა მარცვლის მოშლას უნდა დიდი ჭაფა. ბგერაც გვინდა აწინაინდან მეცხრამეტე რიგით, — სიტყვას ბოლო ხმოვნის წინ რომ

ჩაუმბატო შიგნით — ის თორმეტი ძმის ცალია, კინეზული უყვარს ხშირად, თუმცა მისით გაიფურჩქნა ია ბუჩქის ძირას.

ზ. აშირანაშვილი

აკლიმები

იყო და არა იყო რა, ცხოვრობდა ქვეყანაზე ერთი კაცი, მუავდა მ შვილი. როცა კაცი მოკვდა, შვილებს 17 აქლემი დაუტოვა და დაუბარა: ისე გაუყოთ, რომ უფროსს ნახევარი შეხვდეს, შუათანას მესამედი, უმცროსს მეცხრედლი. დაიწყეს შვილებმა გაყოფა, დაიწყეს მაგრამ ვერაფრით ვერ გაუყეს. ამ დროს სოფელში აქლემზე ამხედრებული ერთი კაცი შემოვიდა, აღგენ და იმას სთხოვეს დახმარება.

— მაგაზე ავილი რა არის, — იყო პასუხი. თქვა და გაუყო კლემი. მერე შეჭდა თავის აქლემზე და გზა განაგრძო. როგორ გაუყო აქლემები?

ასუსნი 1974 წლის № 2-ში მოთავსებული „სხრაკლივალე“ ზეპირი

ყალბი მონეტა

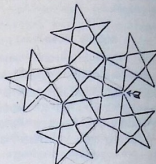
კაცმა ჭერ მ-მ მონეტა აწონა. საწწწო გაწონასწორდა, ე. ი. ყალბი მონეტა დარჩენილ სამს შორის უყოფილა. შემდეგ კიდევ ორი აწონა. ისინიც გაწონასწორდნენ. აქედან დასკვნა: ყალბი მეცხრე მონეტა უყოფილა.

ბ ა ზ ა რ შ ი

ბარდანი ტომარა გადმოაბრქვევს და ცარიელ ნახევარში ბრინჯი გადაცალეს. შემდეგ მეორე ტომრის გაცლილ ნაწილში ბარდა ჩაყარეს.

მ წ ყ მ ს ს ე ბ ი და ფ ა რ ა პირველ მწვემს მუცელზე 700, მეორეს 300 ცხვარი.

ხელის აუღებლად

ზარდად

კალენდარი

ს ა კ ი ე ბ ე ლ ი

50 წელი ბელადის სახელით (წერილი)	1
გრიგოლაშვილი დ. — არჩევანი (მოთხრობა)	2
ნორაკიძე ნ. — თალიყო ხელმძღვანელი (ნარკვევი)	10
დიდიმამიშვილი ვ. — მესსაღვრეები (ლექსი)	12
მიდელაური მ. — პირიმზე, საგაზაფხულო (ლექსები)	12
ჩხეტიანი მ. — ტყე (ლექსი)	12
როლიონ ქორჭიას დაბადების 80 წლისთავი	13
ქორჭია რ. — უკანასკნელი წერილი (ნამდვილი ამბავი)	13
გოდერძიშვილი თ. — ფიუზის (მოთხრობა)	14

ჩხეტიანი ვ. — „ქართული ფილი“ ბავშვებს (რეპორტაჟი)	19
ხერგიანი მ. — ყოველდღე, ზარის წყრილზე... (ნარკვევი)	22
სიღამისიძე ვ. — გაიხო ბერელაშვილი (წერილი)	25
ისაყვავა ტ. — ტაღუნის (ნაწყვეტი რომანიდან)	26
გამოგაღამები ბუნების ქარი	29
ჯადოსნური სარკე	30
მხედრობის	30
ცხრაკლიტული	32
სპორტული დასკვნება	33

გარეანის პირველ გვერდზე — „გაზაფხული“, მხატვარი პაპაი თაბუაძე.

გარეანის მეოთხე გვერდზე — მხატვარ ელშარდ ამრობაძის ნახატი-ხუმრობები.

მთავარი რედაქტორი ბაბუღია შელიძე.

სარედაქციო კოლეგია: შოთა ღვვლაძინი, სიამო კლდიაშვილი, მურმან ლეგანიძე, ჯუშაბა ლეშაშვილი (პ.მე, მდივანი), მარიჯანი, გიორგი ქლიაპა, ნოდარ შაგანაძე, ჯუშაბა ზუმბაძიძე, ბაირო ზოსცხოვილი (მხატვარი-რედაქტორი).

საქმის მისამართი: თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელეფონები: რედაქციის — 83-87-05 39-31-41
 ქვე, მდივნის 83-87-03 83-83-05
 გაზეთის მდივნის 83-87-02 83-87-02 39-37-01

საქმის მისამართი: თბილისი ლენინის ქ. № 14. «ПИОНЕРИ»-ის რუსულენოვანი გამოცემის სტამბა, თბილისი ლენინის ქ. № 14. Типография изд-ва ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина № 14. გაზეთის სასაქმის 16/1-174 წ. ხელმოწერილი დასაბუღად 20/11-74 წ. ქალაქის უფრობითი 60X90/8. დისტრიბუციის ნებედი ღირებულება 4, სააღრიცხვო-საგადასახადო ტარიფი 4,19, შეჯ. № 223. ტირ. 138.000. უკ 01653.

უბანი 20
 კაბიტი

რედაქციის მუშაობის მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ.

თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეწევათ.

სპორტული განკურნება

ბანი

ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 2600 წლის წინათ იაპონიის იმპერატორ კემარის სამეფო კარზე დიდ მოწონებაში იყო ჩვენი ფეხბურთის მსგავსი თამაში. ამას მოწმობენ ძველი ხელნაწერები და ნახატები. მაშინაც თამაშის მიზანი იყო ბურთის გატანა, იყო ავრთვე რაღაც მსგავსება ინდორონდელ და თანამედროვე საფეხბურთო კარს შორის. უძველესი ფეხბურთის ერთ-ერთი თავივხურება გახლდათ ის, რომ ბურთის ფეხით გამოღვებოთ მავალი ისრაფიდან... არ არის ცნობილი, რამდენ ხანს გრძელდებოდა ტაიში. მაგრამ თამაშის დრო რომ განსაზღვრული იყო, ამას აღსატურმის შეუჩინებლობა აუცილებელი ატრიბუტი კლებსიდა — შიის საათი.

ბურთი

წესბუთად ვერავენ იტყვიან, როდის განჩნდა ფეხით სათამაშო ბურთი. მაგრამ არსებობს საინტერესო მოსაზრებანი. რომლებიც შემდეგ ფაქტებს ეყარებიან. ჩვენს წელთაღრიცხვამდე მცხოვრები ძველბრძოლაში კოციდის — მარციალაუსის ლეცხებში ნახსენებია ტუაგის ბურთი; ეგვიპტის ზედაში მდებარე კუნძულს სამოთხეობაზე არქეოლოგებმა აღმოაჩინეს ის სმ დამატარის მქონე თიხის ბურთი, რომელიც, სწავლულია აზრით, ტუაგის ბურთის მოდულს წარმოადგენს. მისი აღნიჭებაა 23x35 წელია!

პარი

თუღამირველად ფეხბურთის მოედანს კარი არ განჩნდა. ბურთის მოედანზე გავლელული ხაზის იქით ადგებდნენ. კარი პირველად ჩვენი წელთაღრიცხვის 1 საუკუნეში რომში გამოართული საქერობის დღეს გამოჩნდა. ოღონდ ზედა ძელის გარეშე. კარს ზედა ძელი 1865 წელს გაუკეთეს ლონდონში შეკრებილი სირველი ფეხბურთის ასოციაციის დასტურით.

ბადე

როდის გაიბეს კარებზე ბადე პირველად ეს თარიღი ზუსტად არის დიდგენილი: 1891 წელს. ინგლისის სახმრეთის და ჩრდილოეთის გუნდების მატჩებში. მოდი, კარზე ბადე გავკოპოთ. რათა ბურთი მოედნიდან შორს არ გათქორცოსო. — ასეთი წინადადება წამოაყენეს ლევერპულებმა ფეხბურ-

თორი იყო ფეხბურთის მთავარბაჟივალად, რომელიც მიწარმოებდა იმის — არ ამაში მასაზარებოთ ამაჯაროდ. ამათადა მთავარბაჟოთ მის წინამორბედ თამაშებს.

თულებმა. ეს აზრი უკვლას მოეწონა და ასე განჩნდა ფეხბურთის ბადე.

მსაჯები

მსაჯების დანიშნა 1878 წლიდან დაიწყო. მატჩის ქერ ორი მსაჯი ხელმძღვანელობდა. შემდგომ მესამე მემიგა — მთავარი მსაჯი. მას ხელში ეჭირა ჩვეულებრივი ზანწალი. სამსაჯო საბტენი მხოლოდ რამდენიმე წლის შემდეგ იქნა შეზღუდული.

შალიბე — ასე უწოდებოდა XVII საუკუნეში ვაერცეალებულ რუსულ თამაშს. ამ შეკრებების დროს ორი მოწინააღმდეგე გუნდი ცდილობდა ფეხის დარტყმით შეეგდო ბურთი „ქალაქში“ — კარში. შეყერეთ ბაღით ან თივით გატენილი კარის თავის ოღენა ტუაგის ბურთი. გავლელ

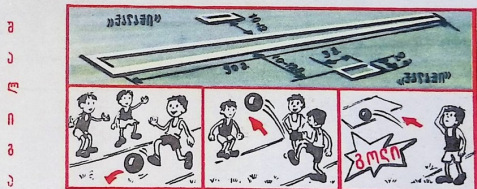
გამწერავდით ოქვენ-ოქვენს ხაზზე. წილთაქრის შემდეგ ერთი გუნდის მოთამაშე ფეხის დარტყმით ბურთს ავლებს ნეტურდურ ზონაში ისე, რომ მოწინააღმდეგეს ხაზი გადაკეთვოს. ამასოაში თანაგუნდელთა ცდილობენ ხელსაყრელი მომენტს იხედონ, რათა ბურთი მეტოქის კარში შევადგონ. ამას თუ მოახერხებენ, ბურთი ვატენილად ეთოლებოთ.

მაგრამ, თუ ბურთი მოწინააღმდეგის კარს გადასცდა, ან რომელიმე მოთამაშე უკანადად მეტოქის ზონაში შეეჭრა, გუნდი კარბად ბურთის მოწოდების უფლებას.

ჩინდონში — ბარბელეების ერთ-ერთი უძველესი თამაშია.

წერილი წამოხდა და წაწინა ბურთი. მისი წონა უნდა იყოს 250 გრამი, დამატარი — 12.5 სანტიმეტრი. თამაშობს 6-6 კაციანი ორი გუნდი.

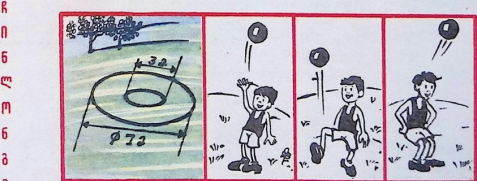
სწორ მიწაზე, ან ასფალტზე შემოხაზეთ 7 დამატარის მქონე წრე, შემდეგ მასში ჩაახაზეთ 3 დამატარიანი წრე, ორგვე გუნდი უნდა განლაგდეს დღისა და პატარა წრეს შორის; მატჩის დაწყებისას ერთი გუნდის მოთამაშე ბურთის მალადა ავლებს. ძირის დაწყებისას ბურთს ხეობით არ უნდა შეეგდოს. შეეგძლია მხოლოდ აკუნწლო თავით, მხრით, უფლებით, ფეხით და მიწოდო თანავუნდელს. აკუნწლისას დასაშვებია პატარა წრეში შეეკლა, ოღონდ იმ დროს იქ არავენ არ უნდა იყოს. თითოეულ გუნდს ბურთის სამკერი გა-

მოედანზე 30-35 მეტრი სიგრძის, ერთმანეთისაგან ერთი მეტრით დაშორებული ორი პარალელური ხაზი, თითოეული ხაზიდან 10-12 მეტრის დაშორებით დაახლო 2 X 3 მ

დაწოდების უფლება აქვს. მეტი კი მეტოქე-საყენ უნდა ისრალოს. ამას თუ მოახერხებენ, ერთ კულას მიიღებს.

რომელი გუნდის პირველი დაატარებენ

სწორკუთხედი. ეს იქნება კარი — „ქალაქი“. გაიყავით ოც-ოცად ორი გუნდად და

15 კულას. გამარჯვებულიც იქნება. გურბალი „იენი ტენი“.

Смелые мальчики

1409034
302-111030

